

Upravništvo: Ljubljana, Puceljova ulica 5.
Telefon št. 31-22, 31-23, 31-24

Uredništvo: Ljubljana, Puceljova ulica 5.
Telefon št. 31-22, 31-23, 31-24

Podružnica Novo mesto: Ljubljanska cesta 42
Isključno zastopstvo na oglaševanje in izdajstvo: UPI S. A., MILANO

Računi: za Ljubljansko pokrajino po pokno-
čkovnem zvezdu št. 17.749, za ostale kraje
Italije: Servizio Conti, Corr. Post. No 11-3118

JUTRO

Izhaja vsak dan razen ponedeljka.
Mesečna naročnina 25 lir.

Uredništvo:
Ljubljana — Puceljova ulica št. 5.
Telefon št. 31-22, 31-23, 31-24

Rokopis se ne vračaja.

Kapitulacija der Aufstandsbewegung in Warschau

Deutsche Stellungen zwischen Niederrhein und Waal verbessert — Erfolgreiche deutsche Kämpfe bei Chateau-Salins — Heftige Angriffe sowjetischer und rumänischer Verbände am Eisernen Tor

Aus dem Führerhauptquartier, 3. Okt. DNB. Das Oberkommando der Wehrmacht gibt bekannt:

Die harten Kämpfe an den bisherigen Brennpunkten der Westfront halten unter verstärktem Einsatz der beiderseitigen Luftwaffen an. Die an einzelnen Stellen über den Antwerpen-Turnhout-Kanal vorgedrungenen kanadischen Verbände haben gegen zähen eigenen Widerstand Gelände gewonnen. Unsere Truppen verbesserten zwischen Niederrhein und Waal ihre am Vortag erreichten Stellungen und behaupteten sie gegen starke englische Gegenangriffe. Feindliche Panzerkräfte drücken weiter gegen unsere Front südlich Genep, konnten aber nur zwei geringfügige Einbrüche erzielen.

Zwischen Maeseyck und Aachen nahm die Kampftätigkeit zu. Durch Gefangene festgestellte Verschiebung von amerikanischen Divisionen nach Norden kann als Anzeichen für einen bevorstehenden Angriff des Feindes in Nordholland und im Raum Aachen gewertet werden. Bei zahlreichen örtlichen Angriffen und vergeblichen Aufklärungsversuchen des Gegners wurden eine Anzahl amerikanischer Panzer im Nahkampf vernichtet.

Eigene Angriffe entzweiten westlich Chateau-Salins eine vorübergehend eingeschlossene deutsche Kampfgruppe und gewannen mehrere Ortschaften zurück.

Im Parroy-Wald wurde der erneut angreifende Feind abgewiesen und dann im Gegenstoß geworfen.

Versuche nordamerikanischer Regimenter, in unsere Höhenstellungen beiderseits der oberen Mortagne und östlich der oberen Mosel einzudringen, führten zu geringen örtlichen Erfolgen. Um einzelne Orte wird noch gekämpft.

Nach stärksten Luftangriffen des Feindes gingen auch die letzten Stützpunkte in Calais in erbittertem Kampf verloren.

Dünkirchen und unsere Stützpunkte am Atlantik melden die erfolgreiche Abwehr feindlicher Angriffe.

Im etruskischen Apennin hat die 5. amerikanische Armee ihre Angriffe von neuem aufgenommen. Unsere zähl kämpfenden Grenadiere schlugen sie nordwestlich Fierenzuola zurück und fingen weiter östlich eingebrochenen Feind in der Tiefe des

Hauptkampffeldes auf. An der Adria wurden englische Angriffe abgewiesen.

Südwestlich Temeschburg und im Donaubereich beiderseits des Eisernen Tors stehen unsere Truppen in heftigen Kämpfen mit angreifenden sowjetisch-rumänischen Verbänden. Stärkere sowjetische Kräfte sind in Weisskirchen an der serbisch-rumänischen Grenze eingedrungen.

Westlich Arad, bei Grosswardein und beiderseits Torenburg wurden bolschewistische Angriffe abgewiesen. An der Maros dauern die örtliche Kämpfe an. In den Ostbeskiden lag der Schwerpunkt der feindlichen Angriffe weiter im Raum südlich Dukla. Die Bolschewisten konnten nur wenig Boden gewinnen, erlitten aber hohe blutige Verluste.

Die Aufstandsbewegung in Warschau ist zusammengebrochen. Nach wochenlangen Kämpfen, die zur fast völligen Zerstörung der Stadt führten, haben die Reste der Aufständischen, von allen Seiten verlassen, den Widerstand eingestellt und kapituliert.

Von der übrigen Ostfront werden nur die Abwehr feindlicher Angriffe nordöstlich Warschau und erfolgreiche Angriffsunternehmen unserer Grenadiere östlich Mitau gemeldet.

Auf der Insel Dagoo landeten, durch Tiefflieger unterstützt, starke feindliche Kräfte und stehen im Südteil der Insel mit unserer Besatzung im Kampf.

Anglo-amerikanische Bombenverbände führten Terrorangriffe gegen Orte in West- und Mitteldeutschland. Vor allem wurden die Wohngebiete von Kassel und Hamm getroffen. In der vergangenen Nacht warfen britische Flugzeuge Bomben auf Braunschweig.

Über dem Reichsgebiet und dem Westkampfraum wurden 30 feindliche Flugzeuge abgeschossen.

Im Monat September wurden durch Jäger und Flakartillerie der Luftwaffe 1307 anglo-amerikanische Flugzeuge, darunter 591 viermotorige Bomber vernichtet. In dieser Zahl sind nicht eingeschlossen weit über 1000 im holländischen Kampfraum abgeschossene Lastensegler. Truppen des Heeres und der Waffen-SS schossen in der gleichen Zeit 140 feindliche Flugzeuge und Lastensegler ab. An der Ostfront verloren die Sowjets 1280 Flugzeuge.

Borbe za oporišča ob Rokavskem prelivu

Junaški odpor nemških čet na razvalinah Calaisa — Uspešne naskakovalne akcije pred Dunkerquom

Berlin, 2. okt. Borbe za obalna oporišča ob Rokavskem prelivu so se nadaljevale v soboto še večjo silovitostjo kakor prej. Ko se je opoldne končalo 24urno premirje za odstranitev civilnega prebivalstva iz Calaisa so zapeli Kanadčani vse ozemlje utrdbe z najtežjim ognjem tako, da je nad vsem mestom kmalu ležal debel oblak prahu in pepela. Grenadirji in mornarji so se junjsko uprli temu ognju in slededim pehotnim ter oklopnim napadom. Oklopnikom se je ponokdo posrečilo, da so se po lijakih, ki so jih napravile granate, prebili naprej in raztrali zvezo med obrambo. Nemški vojaki se v manjših skupinah še bore. Popolnoma porušeno mesto gori na vseh koncih, na razvalinah pa so se calaiski junaki kljub temu še vsi noč in tudi še v nedeljo jutraj upirali mnogo močnejšemu sovražniku.

Na Dunkerque je prav tako ves dan padal težak sovražnikov ogenj. Trdnjavski topovi so odgovorili na obstreljevanje in so uničili neko avtomobilsko klesono. Da bi videli, kaj pripravljajo sovražniki, so izvršili brnilec: več odredniških akcij. Z obkolitvijo nekaterih sovražnikov oporišč so zadali Kanadcem pomembne izgube.

Pri Lorentu in St. Nazairu je prišlo kakor že v zadnjih dneh le do topniških spopadov in krajevnih obrambnih bojev. Posledica utrdbe severno od Gironde je imela poseben uspeh. S presenetljivim napadom je vdrla pri Le Chayru v sovražnikovo bojno črto in jo razbila v dolžini 3 km. Pri tem je uničil: močne francoske teroristične skupine. Sovražnik je pričel bežati. Med zasledovanjem so mu povzročili Nemci nove pomembne izgube. Porušili so vojaške naprave in zaplenili mnogo orožja, vojnega materiala, živino, mleko in drugih stvari. Med številnimi ujetniki so bili tudi španski komunisti. Z utrdbo južno od Gironde javljajo le o ojačenem obojestranskem delovanju napadalnih čet.

Američani so razdelili svoje oklopniške divizije sedaj v tri tako imenovane »bojna poveljstva«. Vsaka taka skupina ima okrog 80 oklopnikov, oddelek oklopnškega topništva in motorizirani pehotni bataljon. S to reorganizacijo skušajo dati svojim oklopnim divizijam večjo udarno moč, ker so nemške čete s svojo globljo obrambno taktiko zadale doslej po večini strnjeno napadajočim ameriškim oklopnim divizijam izredno težke izgube.

Take napadalne skupine so izvršile v teh dneh protinapade, ki naj bi odprli sovražniku možnost za napredovanje proti gornji Saari, vzhodno od Nancyja. Napadi so bili naprejeni v soboto predvsem proti ozvodom južno-vzhodno od Lunevilla in južno od Rambervillersa. Na teh žariščih se je poročilo sovražniku le prav malo napredovanj, ker so branili Nemci vsak meter zemlje. Premoč nemške pehote se je pokazala v teh bojih tudi v tem, da so se vrnili Nemci razen z ujetniki tudi z več kot sto zaplenjenimi strojnimi.

Posebno ogorčeni so bili boji na jugu zapadne bojišča pred zapadnimi Vogezi. 3. 36. in 45. severnoameriška pehotna divizija so imele skupno z 2 degolistično oklopniško divizijo po 100 vedbah ujetnikov izredno velike izgube, ko so poizkušale zavzeti med Luro in Remiremontom strni gorski breg vzhodno od Lognona in ob gornji Moseli. Na enem mestu se je sovražniku posrečilo, da je višine prekoračil, na drugi strani pa je začel v silovite protina-

pade, ki so ga vrli nazaj. Njegov vdor je bil zožen in je izgubil važen del svojega napadnega oporišča za naskok na Belfort.

Boji v Italiji

Berlin, 3. okt. V nedeljo so bili večjega pomena samo zavezniški napadi severno od Fierenzuole, kjer so topniški ogenj in bombniški napadi dobro podpirali posamezne akcije. Nemci so jih prestregli ob obeh straneh avtomobilske ceste med Bologno in Imolo. Ob nemških postojankah so izkpravili v križnem ognju težkega topništva in številnih strojin, najmanj 3 bataljoni, ki so poizkušali prebiti nemške postojanke.

Pri Monte Campionu so udarili nemški grenadirji z neke stranske doline močnejši sovražnikov skupini v bok, jo zmešali ter jo večinoma z ročnimi granatami in z golim orožjem uničili. Ob cesti Marradi-Faenza so zavrnili slabotnejše britanske sunke.

Tudi na jadranskem odseku ni prišlo nikjer do večjih borb. Pri Savignanu se je Britancem znova posrečilo, da so prišli čez Rubikon, vendar jih je uničujoč nemški ogenj prisilil, da so se zopet odmaknili.

Berlin, 3. okt. Na zapadnem apeninskem bojišču so med angloameriškim obstreljevanjem ugotovili položaj neke nemške baterije ter jo pričeli obstreljevati. Kmalu so zadevale sovražnikove granate postojanko in sicer v neposredni bližini topa, pri katerem je bil podčastnik Georg Mümmeler. Tega pa sovražnikovo obstreljevanje ni prav nič motilo ter je s svojim topom streljal dalje ter je dal tako svetel zgled vsaj bateriji. Čez nekaj časa je nehal sovražnikov ogenj zaradi uspešnega nemškega obstreljevanja.

Kapitulacija varšavskega okraja Zoliborza

Berlin, 3. okt. Po nedavni predaji Mokotova na jugu Varšave so bila sedaj s kapitulacijo Zoliborza zaprta zadnja izpadna vrata upornikov iz varšavskega mestnega središča. Oklopniki oddelki so po dvodnevem napadu izsilili 30. septembra predajo v Zoliborzu obkoljenih upornikov. Ob tej priliki je padlo v nemške roke okrog 2500 ujetnikov.

Istočasno so osvobodile nemške čete nad 25.000 civilistov, ki so se skrivali več tednov v kletih in bunkerjih tega razbita mestnega predela. Da bi prihranili težko preizkušenemu prebivalstvu nadaljnje žrtve, je dovolilo nemško vodstvo upornikom kapitulacijo, čeprav so 27. septembra odklonili nemško ponudbo za predajo.

Med razbitimi hišami in bunkerji v Zoliborzu so 48 ur divjal ogorčeni boji, ki so se nadaljevali delno tudi pod zemljo v labirintu mestnih kanalov. Topništvo in specialno pionirsko orožje sta zabila zagodo v sovražnikovo obrambo. Nato so napadle bojne skupine v zaščiti megle uporniške postojanke. Naslednjega dne je zgodaj jutraj razbilo topništvo z minometali zadnja središča sovražnikovega upora.

London podrejen Washingtonu in Moskvi

Stockholm, 3. okt. Debat o angleški zunanji politiki v spodnji zbornici v četrti tek in petek je po mnenju nevtralnih opazovalcev ponovno dokazala, da je britanska politika vedno bolj odvisna od Washingtona in Moskve.

Sicer je zahteval poslanec Pethick-Lawrence, da mora Anglija skrbeti, da bo njen glas, posebno v evropskih zadevah, bolj upoštevan kot doslej, sta Churchill in Edenov govor vendar dokazala, da angleška vlada kratkoma kaj takega ne more doseči. Ko je govoril Churchill o priznanju de Gaulle, se je moral izražati izredno previdno, ker Washington še nadalje odklanja formalno priznanje de Gaulle, kot to želi v Londonu. V političnem vprašanju je pokazal Eden v petek zopet veliko odvisnost od Moskve ter je slavil sovjetsko-angleško zvezo na »varšavskem grobišču«. O bedi in trpljenju boljševikov izročenih vzhodnoevropskih narodov ni bilo slišati v spodnji zbornici niti besede, čeprav je šla Anglija v vojni prav zaradi varstva vseh manjših narodov. Angleška politika je izgubila svojo samostojnost in izvršuje le še stranske funkcije moskovske in washingtonske politike.

Hull odriva Anglijo od Argentine

Zeneva, 3. okt. Ameriški zunanji minister Cordell Hull je včeraj izjavil, da Velike Britanije pri zadnji odločitvi glede Argentine niso vprašali za mnenje. Hull je dejal, da se Velika Britanija in Zedinjene države sporazumevata le v vprašanih, ki so važna za obe državi. V Angliji, ki ima še danes v Argentini velike interese in ki računa z oživitvijo svoje povojne trgovine, so tozadevno drugega mnenja.

Nejasnost o usodi Dardanel

Madrid, 2. okt. Ameriški narod se spričo razvoja v vzhodni Evropi vprašuje, kaj sta Roosevelt in Churchill priznala v Teheranu Stalinu, piše washingtonski dopisnik lista »Informaciones«. Znano je, da so morali Rusom že v prvi svetovni vojni pod pretjo separatnega miru priznati Carigrad in Dardanele, česar kasneje je zaradi boljševiške revolucije niso izpolnili. Glede sedanjih priznanj so Američani v popolni nejasnosti ter se »boje« spričo navdušenega komunističnega podpiranja Rooseveltove kandidature, da ni odrek Stalinu nikake njegove zahteve.

Zahteve angleških združnikov

Amsterdam, 3. okt. Danes objavljeno poročilo britanskega združnega kongresa zahteva takojšnje podpiranje prevozne, električne, prenosne, petrolejske ter železne in jeklarne industrije. Poročilo bo 16. oktobra predloženo letnemu kongresu.

Madrid, 3. okt. EFE javlja iz Managae da se vrše ob meji pri Chotalesu boji med rednimi nikaragvanskimi četami in revolucionarnimi emigrantskimi skupinami, ki so iz Costarike prekoračile mejo.

Za ohranitev Irske

Amsterdam, 3. okt. Kakor javlja britanska poročevalska služba, je objavila irska vlada obsežne načrte za obrambo svobodne irske države. Načrti določajo med ostalim osnove stalne vojske in de Valera je izjavil, da morajo biti »načrti, ki se tičejo obrambe, takšni, da ne bo potrebovala Irska v bodoče šele dveh ali več let, dokler bi bila pripravljena, marveč da mora biti pripravljena že sedaj.

Katastrofalna poplava v Mehiki

Madrid, 3. oktobra. Kakor javljajo iz Mehike, je utonilo pri poplavih v Mehiki 500 ljudi in 200.000 jih je ostalo brez strehe. Uničenih je bilo 50.000 ton žita in 200.000 ton sladkorja. Zaradi poplave je obsežanih od ostalega sveta v Veracruz 700.000 ljudi, ki jim grozi lakota.

Brezposelnost med švedskimi mornarji

Stockholm, 2. okt. Zaradi ustavitve švedske plovbe v Nemčijo je po »Aftonbladet« 6000 švedskih mornarjev brez dela. Trpe tudi pristaniški delavci. Polovica stockholmskih pristaniških delavcev je brezposelna, ostala polovica pa dela le nekaj ur na teden, zaradi česar postaja njen gospodarski položaj »obupen«.

Mikolajczyk čaka še vedno na Stalinov odgovor

Stockholm, 2. okt. Po londonski vesti »Dagens Nyheter« je izjavil Mikolajczyk zastopniku »United Pressa«, da še vedno čaka odgovor na spomenico, ki jo je bil že pred mesecem dni poslal v Moskvo in v kateri je poročal o izpremembah v poljski begunski vladi. Od tega odgovora zavisi njegovo drugo potovanje v Moskvo, ki ga je bil prejšnji teden predlagal Churchill.

Kapitulacija uporniškega gibanja v Varšavi

Nemške postojanke med spodnjim Renom in Waalom zboljšane — Uspešni nemški boji pri Chateau-Salinsu — Silni napadi sovjetskih in rumunskih oddelkov ob Zeleznih vratih

Führerjev gl'vni stan, 3. okt. DNB. Vrhovno poveljništvo oboroženih sil objavlja: Trdi boji na dosedanjih žariščih zapadne bojišča se nadaljujejo z ojačenim uporabo obojestranskega letalstva. Kanadski oddelki, ki so na posameznih mestih prodrli preko prekopa Anvers-Turnhout, so napredovali kljub zlaivemu lastnemu odporu. Naše čete so zboljšale med spodnjim Renom in Waalom svoje postojanke, ki so jih dosegle prejšnjega dne, in jih obdržale kljub močnim angleškim protinapadom. Sovražnikove oklopniške sile pritiskajo dalje proti našemu bojišču južno od Genepa, vendar so dosegle le dva malenkostna vdora.

Med Maeseyckom in Aachnom se je ojačilo bojno delovanje. Po ujetniških ugotovitvah premikanje ameriških divizij proti severu se lahko smatra kot znak za bližnji sovražnikov napad v severni Nizozemski in na področju Aachna. Med številnimi krajevnimi napadi in brezuspešnimi nasprotnikovimi izvidniškimi sunki smo uideili v boju iz bližine številne ameriške oklopnike.

Z lastnimi napadi smo zapadno od Chateau Salinsa rešili prehodno obkoljeno nemško bojno skupino in zavzeli nazaj več krajev.

V gozdu Parrey smo odbili ponovno napadajočega sovražnika ter ga s protinapadom potolkli.

Severnoameriški polki, ki so skušali vdreti v naše višinske postojanke na obeh straneh gornje Mortagne in vzhodno od gornje Moselle, so imeli le malenkostne krajevne uspehe. Za posamezne kraje se še borimo.

Po najmočnejših letalskih napadih smo po oporčenem boju izgubili tudi poslednja oporišča v Calaisu.

Iz Dunkerqua in nemških oporišč ob Atlantiku javljajo, da so uspešno odbili sovražnikove napade.

Na Etruškem Apenninu je ameriška 5. armada ponovno pričela napadati. Naši žilavo se boreči grenadirji so jo odbili se-

vernozapadno od Fierenzuole ter prestregli vzhodno odtod vdrlga sovražnika v globlji glavnega bojišča. Ob Jadranu smo odbili angleške napade.

Južnozapadno od Temešvara in v dunavskem odseku na obeh straneh Zeleznih vrat so naše čete v silnih bojih z napadajočimi sovjetsko-rumunskimi oddelki. Močnejše sovjetske sile so vdrele v Belo cerkev ob srbsko-rumunski meji.

Zapadno od Arada pri Velikem Varadinu in na obeh straneh Turde smo odbili boljševiške napade. Ob Marošu se nadaljujejo krajevi boji. V vzhodnih Beskidih je bilo težkeje sovražnikovih napadov nadalje na področju južno od Dukle. Boljševiki so pridobili le malo ozemlja, vendar so utrpeli velike krvave izgube.

Uporniško gibanje v Varšavi je zlomljeno. Po večtedenskih bojih, med katerimi je bilo mesto skoro popolnoma porušeno, so ostanki upornikov, zapuščeni od vseh, prenehali odpor in kapitulirali.

Z ostalega vzhodnega bojišča javljajo le o obrambi sovražnikovih napadov severno-vzhodno od Varšave ter o uspešnih napadih naših grenadirjev vzhodno od Jelgave.

Na otoku Dago so pristale s podpore letal, ki so letela v nizkem poletu, močne sovražnikove sile in se borijo v južnem delu otoka z našo posadko.

Angloameriški bombniški oddelki so teroristično napadli kraje v zapadni in srednji Nemčiji. Predvsem so bili zadeti stanovanjski predeli Kasselja in Hamma. V predelu noči so odvrli britanska letala bombe na Braunschweig.

Nad Nemčijo in nad zapadnim bojiščem smo sestrelili 30 sovražnikovih letal.

V mesecu septembru so uničili lovel in protiletalsko topništvo v sestavi letalstva 1307 angloameriških letal, med njimi 591 štirimotornih bombnikov. V tem številu ni vstetih mnogo nad 1000 tovrstnih jadralskih letal, ki smo jih sestrelili nad nizozemskim bojiščem. Čete vojske in SS so sestrelile v istem času 140 sovražnikovih letal in tovrstnih jadralskih letal. Na vzhodnem bojišču je bilo uničenih 1280 sovjetskih letal.

Neuspeli napadi Angloameričanov na severu in jugu zapadnega bojišča

Sunki proti britanskemu predmostju pri Nijmegenu — Obrambni boji pri Aachenu — Naraščajoče sovražnikove izgube

Berlin, 3. okt. 10. in 11. septembra so uničili Nemci na zapadnem bojišču v hudih obrambnih bojih nad sto sovražnikovih oklopnikov. Od teh dveh dni dalje beležijo vojna poročila stalno vsoka števila razbitih in nesposobljenega sovražnikovega orožja. To dokazuje, kako se Nemci izredno upirajo navalu Angloameričanov na zapadno mejo Nemčije.

V vojnem poročilu dne 2. oktobra objavljene številke o sovražnikovih izgubah v septembru podrtujejo znova nemške napore. 10.650 ujetnikov je prišlo v nemške roke v obrambi proti napadom britanske letalske pehote na Nizozemsko. Številni 8-tonski oklopniki, ki so jih Nemci ob tej priliki zaplenili so zvišali skupno vsoto v tem mesecu uničenih ali zaplenjenih oklopnikov ali oklopnih izvidniških voz na 1392. Izmed ostalega orožja je izgubil sovražnik 268 topov, med njimi mnogo havbic in protiletalskih topov, mnogo več kot 500 strojin ter znatno število metalcev granat, protitankovskih pušk in lahkega pehotnega orožja. Nadaje so uničili Nemci 360 motornih vozil, preko tisoč tovrstnih jadralskih letal in 451 bombnikov, prevoznih letal in lovcev.

Rezultat težkih septembrskih bojev je bil, da so bile vezane britansko-ameriške armade pri Arnheimu. S krajevnimi napadi, v katerih ima mnogo izgub, si prizadeva sovražnik že več dni, da bi dobil znova »iniciativo« svoje roke. Nakopičena moč sovražnikovih divizij, ki so prisiljene k nekaki »gljivi vojni« na mestu se hoče nasilno sprostiti. To je povzročilo v nedeljo na belgijsko-nizozemskem področju boje ob prekupu Anvers-Turnhout, ob cesti Hertogenbosch-Nijmegen, južno-vzhodno od Nijmegenja ter ob vratu »bokline« pri Maastrichtu. Silovitost teh bojev se kaže že v tem, da so uničile nemške čete v obeh zadnjih dneh pri Gennepu južnozapadno od Nijmegenja 32 britanskih oklopnikov. Poleg

tega so ojačili nemški oddelki svoj pritisk na sovražnikovo predmostje med Nijmegenom in Arnheimom na severnem obrežju Waala.

Pri Aachenu je zbral sovražnik močne topniške oddelke, s katerimi obstreljujejo že več dni nemške postojanke. Nemci na ogenj odgovarjajo. Ta težak sovražnikov topniški ogenj je gotovo prediga novih napadov, za katere so nemški grenadirji pripravljeni.

Na jugu zapadnega bojišča še dalje napadajo 3. in 7. severno-ameriška armada, ki se poizkušata tudi južnovzhodno od Metzja približati zapadnim predgorjem Vogeov. Hudi boji so se vršili predvsem pri Chateau-Salinsu, kjer je hotel sovražnik ustvariti novo napadno bazo za svoje sunke proti Metzju in gornji Saari. Boji so se razplameli ob gozdni planoti zapadno od Chateau-Salinsa in v ozki dolini Vezouse, vzhodno od Lunevilla. Kljub zelo težkim sovražnikovim izgubam so nasprotniki le nekoliko napredovali. Vzhodno od Epinala, Remiremonta in Lura je zabl sovražnik nove močne zagode proti nemškim postojankam v zapadnem predgorju Vogeov. Nemci so s protinapadi onemogočili njihovo stimev ter se je naval razdrobil v krajevne akcije. Posebno siloviti so bili boji za postojanke ob Ognonu in za vrhove pri Fressi.

Sovražnikovo napredovanje na jugu zapadnega bojišča se nikakor ne da primerjati z njegovimi težkimi izgubami. Še vedno je vezan v nepreglednem gorovju, Nemci pa so mu s svojimi napadi izrgali važne točke za sunek proti Belfortu.

Finski ujetniki na švedskem

Stockholm, 3. okt. Do nedelje ponoči je prispelo na Švedsko iz severne Finske skupaj 28.820 beguncev, javlja »Aftonbladet«.

Strassenkämpfe im Osten

Im Zuge der verstärkten Abwehroperationen unserer Truppen gegen die grossangelegte Sommeroffensive der Sowjets kam es wiederholt zu schweren und blutigen Strassenkämpfen. — An den Häusern einer lettischen Stadt entlang gehen Grenadiere dem Feinde nach.

Poulični boji na vzhodu

Med ojačenimi obrambnimi operacijami nemških čet proti široko zasnovani boljševiški poletni ofenzivi so se ponovno razvili trdi in krvavi poulični boji. — Ob ruševinah poslopj v nekem letviškem mestu zasledujejo grenadirji sovražnika.

Zatiranje od 18.30 do 5.30

Pohod slovenske mladine

V nedeljo popoldne je govoril v ljudski oddaji ljubljanskega radia o pohodu slovenske mladine eden njenih znanih glasnikov g. Stanek Sedlak. Njegovo predavanje je bilo še posebno aktualno z ozirom na manifestacijsko zborovanje ženske dijaške mladine, ki je bilo par ur prej v veliki dvorani Uniona. Predavanje se je glasilo:

Čas, v katerem živimo, je velik po trpljenju, velik po naporih in mukah, premagovanjih in žalosti, po solzah in vzdihih, — pa tudi velik po pomenu in smislu veličastnega boja tistih junakov, ki so se za ceno svojih dragocenih življenj zakleli uničiti rdečega gada. Naš čas je velik po duhu, ki dviga srca slovenskih narodnih borcev, ki lomijo rdeče ovire in ustvarjajo granitno pot v bodočnost in življenje naroda, ki je bil namenjen smrti.

Trpljenje, preganjanja in vsa tragedija slovenskega rodu, je v narodu našla moze, našla fante, mlada in klana srca. ki so občutila in dojela muko naroda, mlada srca, ki so se s svojo vročo krvjo zaobljubila, da bodo ranjenemu slovenskemu vrnila moč, vero in svobodo, zlate dneve dela in granjenja za bodočnost in novo generacijo.

Naš narod je kmetski narod, je narod kmetov svobodnjakov, narod, ki ni bil nikdar voljan nositi jarma, ki ni bil in ni nikdar bil nikdar komurkoli hlapec, ampak pošten svobodni človek, pripravljen za pošteno besedo s poštenim človekom. Krivice, ki smo jih trpeli, so nam rodile Gubce, ki so s svojimi žuljavimi rokami branili slovenske razore, slovensko zemljo, s katero so zrasli v nerazdružljivo skupnost, da ne več, kje končuje blagoslov ljubečih prst slovenska in kje začneja njen človek! Naša slovenska zemlja, posejana s križi, ki so ji dajali lice miru, varnega in poštenega življenja, naša zemlja med griči in holmi, senozihi in klanci, kozolci, travniki in belimi domovi, je bila na tem, da sredi rasti in njenega zdravja za vedno zamre njena slovenska duša, ovane njeno neomadeževano narodno lice, je bila na tem, da postane suha golota, brezrazna pusta, močvara izprizljenih duhov, brezme, na lastnina sovjetskih komisarijev, zemljišče, parcela nekaj kvadratnih kilometrov, posejana z ljudmi, ki naj na njej nalik črni živini odmirajo za židovsko zlato!

Bila je, pa ni več! Načrte in naklepe satanove je spoznal mladi rodu, je spoznala mladina, ki si je hotela resničnega življenja, ki je verovala v globoki smisel idealov in vere, vere v svet pravice in poštenja, ljubezni in dobrote, v svet zdravih in klenih nacionalnih idej, tistih misli, ki so dolga stoletja dajale narodu pravi in spoznani obraz slovenstva in njegove lepote. Za to globoko zavest in za to globoko prepričanje je bila slovenska mladina pripravljena umreti. In prav ta odločna pripravljenost slovenske mladine in slovenskih kmetov je bila prva barikada, s katere je odjeknil prvi strel obrambe ranjenemu slovenskemu v vzpodbudi in pomoči! Prve borbe, prve kaplje nedolžne, mlade in sveže slovenske krvi, ki je vzklopela

proti rdeči prevari, so oživile vero in dvignile duha. Iz mrtvih borcev, ki so se darovali veliki slovenski stvari, na otar, pa so vstale legije novih, ki so kot krvavoderče kosovske cvetje z mrtvih poljan vstali in vzvelji, da na ustnih ponavljajo zadnje opomine padlih bratov, ponesejo v bodočnost na praporih naše zastave. In besede padlih bratov so bile besede našega rodu! Našega rodu, ki jih je po svojih najboljših sinovih oznanjal nam živim, da jih kot voljo ranjenega brata izpolnimo do poslednjega zloga!

In ta volja se izpolnjuje, se bo izpolnjevala, ji bomo zadoščali, dokler poslednji izmed padlih zvestih ne bo našel pokoja v miru, ki bo prinesel zmago boju, ki so ga oni bojevali.

Slovenske domobranske borbe veže in spaja velika zaobljuba turjaških mučenecv, ki so s svojim trpljenjem in s svojo smrtjo vklesali v kamen trde borbe, novo črko k veliki svetli besedi naše zmagel! Iz prsti turjaških grobov in iz temačnih noči Mozila vodijo pota od srca do srca! V tej narodni izdaji, v tej zgodbi rdečega Judo Iskarjota, v tej noči trpljenja in krvavega potu slovenskega vojaka, novega krvavega slovenskega Doberdoba, je oje-klenela volja enega celega naroda, so se okrenile mišice, ki drže meč osvete in obračuna! Bog naj nam oprosti sovraštvo, ki nas je oblobo ob bolečini te izdaje! Mi smo seme poslednjih krivokrogoljanih bratov! V nas so odjeknili streli iz Mozila, njihov nek nas dramo v nočeh in ugasli belj obraz mučenecv s Kočevskega zro v nas in nas roje, naj jih ne pozabimo!

Naša zemlja je v grobeh in kmalu je ne bo več pidi, kjer ne bi tekla kri slovenskega človeka! Nad našo grudo je hlad zlobe, ki je trpejši od vsakega mraza!

Toda v ta hlad in ta mraz nosi slovenska borbeno mladina svoj ogenj, nosi svojo vero in svojo moč! V njenem koraku se razgublja mrak, pred njenimi očmi in nad zemljo slovensko vstaja zora, se dviga dan, se razliva sveta svetloba dni našega vstajenja in našega preporoda. Že je čuti zvo-nove, ki pojo pesem v praznično jutro slovenstva, v vetru razpete plapolajo zastave, prapori slovenskega bratstva, velike vere v Boga, zemljo in dom! Domovina, dobra mati, vstaja iz groba poveljčana in mrtvi junaki, bratje, blagoslovljajo dan, ki jim vrača mir in daje zadoščenje!

Zato, bratje, bodimo čvrsti in trdni! Trdni kot skala, naj nas poslednji vihar ne omae! Dvignimo meč pravice in vere naše! Naprej, Gubci, Črtomiri in Krpani! Naprej, sinovi zemlje, matere slovenske! V vaših krvih, v vaših sreih in vaših dušah je zmaga, zmaga, ki nosi svobodo narodu in smrt komunizmu!

Besnenje komunistov

Iz št. Vida na Dolenjskem poročajo: V zadnjem tednu so povzročili komunisti novo škodo v občin Priskovo. V večjem številu so prišli v vas in so od ljudi nasilno zahtevali živč in obleko. Ker so se ljudje nekoliko uprli: tem večnim dajtavim, ki jim ni ne konca ne kraja, so jih tolovaji zaprli v kleti. Med tem so drugi »tovariši« brez skrbi nabirali in odvažali »rekvirirani« material. Po-sobno hudo je bila prizadeta vas Poljane, kjer so vse domačine pozapirli in jih nato dolgo zasliševali. Med tem so nemoteno gospodarili na njihovih domovih, kjer so pobrali vse, kar so le mogli odnesti s seboj. Eni sami družini so odneli 7 glav goveje živine, 4 prašiče, obleko in okrog 50 stotov žita. Po rekviriranju so ljudi soot izpustili, obdržali pa so tri dekleta, ki so jih odpeljali v smer: prot Belj krajini.

V Poljanah so do smrti pretepli neko Kastelec Marijo, staro 45 let. Tri ure so jo štrile komunisti trpinčili po hosti potem pa je eden izmed njih prišel k Marijinemu očetu in mu povedal, kje leži njegova hči mrtva. Marija je dobila najhujši udarec na glavo in v tlini.

Ljudje so mnenja, da je to divjanje posledica komunističnih porazov v zadnjem času.

Japonci pripravljene

Tokio, 3. okt. Domejev politični dopisnik piše o Churchillovem govoru: Churchillov poziv, da je poudaril kar nič preveč uspešne operacije 14. britanske armade pod poveljstvom generala Mountbattona na južnovzhodnoazijskem bojišču, je naravnost smešen. Ni verjetno, da bi Churchillova pohvala zabrisala ameriško kritiko Mountbattona in zadušila zahtevo, naj ga zamenja general Stilwell. Glede Churchillove izjave, da bo Anglija pohitela za vojno proti Japonci in da je v tej zvezi ponudila Zedinjenim državam britansko mornarico, pravi dopisnik, da se Churchill in Roosevelt nedvomno dobro zavedata, da so japon-ske sile pripravljene na obrambo. Vsi na-pori japonskega naroda so posvečeni zgolj temu cilju.

Italijane silijo v vojno na Daljnem vzhodu

Stockholm, 3. okt. Izjava Roosevelta in Churchillova o udeležbi Italije v boju proti Japonci, je vzbudila v Italiji mešana ču-stva, poroča »Svenska Dagbladet« iz Lon-dona, ter se opira pri tem na poročilo »Ti-mesovega« rimskega dopisnika. Italijani so začuden nad tem dejstvom, posebno pa se levičarji oglašajo proti udeležbi Italije v vojni z Japonci. Socialistični »Avanti« pravi, da bi zahteval tak korak odobritev javnega mnenja. Komunistični list »Unita« pravi, da nima Italija na Daljnem vzhodu nikakega neposrednega interesa ter vprašuje, čemu naj se bore Italijani na tu-jih tleh, ko jim doma ne dovolijo večjih vojaških aktov.

Finski begunci na švedskem

Stockholm, 3. okt. »Stockholm Tidning« javlja, da je pribežalo v poslednjem času iz Finske na Švedsko 36.000 beguncv. Večinoma so to Finci in Baliti.

Naročite se na romane „Dobre knjige“

Program komunistov v Rumuniji

Beograd, 3. okt. Kot javlja anbarski ra-dio iz Bukarešte, zahteva program, ki ga je objavila komunistična stranka, razdeli-tev in razlavitve vse zemljiške posesti. Glede čiščenja je deželi so nadomestili dose-danji program vlade z novim, ki predvideva za čistilne akcije obdobje treh mesecev. Ministrski predsednik je poveril izdelavo novega programa vodji komunistične stranke.

Portugalski protest proti gonji angleškega radia

Ljubona, 3. okt. Dnevnik »Voz« se bavi z vmešavanjem britanskega radia v no-tranjepolitične zadeve Portugalske, pri čemer je zagrešil precej netaktnosti. Kad-ar objavlja britanski radio v portugalskem jeziku, da je treba odstraniti korpo-racijski sistem, pomeni to flagranten po-seg in nedopustno vmešavanje v portu-galsko notranjo politiko. List se vprašuje, ali bi se britanski radio drznil na sličen način agitirati proti komunizmu v svojih ruskih oddajah.

Lakota v južni Italiji

Milan, 3. okt. Nek inozemski novinar, ki se je razgovarjal s funkcionarjem komu-nistične stranke o razmerah v Neaplju pod za-vezniško zasedbo, poroča po svojem po-vratku: »Po izjavah mojega obveščevalca je prejel italijanski prebivalstvo v zadnjih treh mesecih 1/4 ltra olja in 600 gramov sladkorja na osebo. Mesa sploh ni. Na živilske karte se ne dobi nič. Zdrasti lakote so se grozovito razširile bolezni in prostitutvja 4000 deklet v starosti od 12 do 20 let je po uradnih podat-kih ukuženo s sifilisom. Težko preizkušeno prebivalstvo je apatično ter se ne zanima za zavezniške vojne cilje. Slične razmere vladajo v ostalih južnoitalijanskih mestih, predvsem v Bariju.«

„Daily Mail“ napoveduje revolucijo v Italiji

Stockholm, 3. okt. Posebni dopisnik li-sta »Daily Mail« Edwin Teltow izraža v ne-kem svojem poročilu iz Italije mnenje, da bi tam, če bi se vojna jutri končala, v enem tednu izbruhnila državljanska vojna ali re-volucija. Že sedaj je vsa dežela v nevarnem stanju zadržanega vretja.

Teltow dokazuje svojo trditve s števil-nimi nemiri v Rimu in drugih krajih Italije, ki so celo sedaj v času angloameriške za-sedbe na dnevnem redu.

Normalni čas v Franciji

Bern, 3. okt. Kakor javljajo iz Pariza, bo de v noči od 30. septembra na 1. okto-bor popolnoma uvedli v Franciji zopet nor-malni čas, to se pravi, da vse ure bodo ta-krat pomaknjene za 60 minut nazaj.

Zeneva, 3. okt. Po »Courrier de Geneve« je objavil francoski uredni list ustanovitev narodnega združenja premogovnikov, ki mu je pod nadzorstvom države poverjena up-ra-va premogovnikov v vseh departementih na severu in ob Rokavskem prelivu.

Svicaarska poročevalska agencija javlja iz Pariza, da je bil ukinjen odklop o zapori kavarn in gostiln. Ti prostori pa so lahko osvetljeni le z dnevno lučjo. Za osvetljevanje ali kurjavo lokalov ne smejo uporabljati plina.

Zatemištev od 18.30 do 5.30

Obvestila »Preveda«

Razdeljevanje jabolk bolnikom

Od 4. do 6. t. m. dobijo bolniki na bolnišnica nakazila za mesec september po 1 kg jabolk proti odvzemu glave bolniškega nakazila zda-nega od mestnega prekrbovalnega urada.

Jabolka bodo delile stojnice na živilskih trgih in trgovine s sadjem in zelenjavo. Cena 12 lir za 1 kg.

Malomarno striženje odrezkov

Kljub opozorilu, da trgovci, posebno pa me-sarji malomarno strižejo odrezke, se to še vedno ponavlja. Ker so s tem stranke oškodovane, ponovno izjavljamo, da polovčnih od-rezkov ne bomo priznali.

Nadalje opozarjamo, da morajo trgovci in mesarji »zdajati blago le v enih količinah in na one živilske nakaznice ki so za tisti mesec oziroma teden predpisane. V nasprotnem pri-meru jim pri oddaji odrezkov razdeljenega viška ne bomo priznali.

Končno naročamo vsem mesarjem in trgov-cem, da točno citajo navodila »Preveda« in se po njih tudi ravnaajo.

Pred preosnovo francoske vlade

Stockholm, 3. okt. Kakor javlja »Sven-ska Dagbladet« iz Pariza preko Berna, bodo v kratkem preosnovali de Gaullovo vlado. Namesto dveh republikancev na-meravajo pritegniti vanjo dva komuniste. Ne smatrajo za izključeno, da bo stopil v novo vlado tudi vodja francoske komu-nistične stranke Thorez, ki se je ravnokar vrnil iz Moskve.

Komunisti napadajo de Gaulle

Madrid, 3. okt. Sedanja francoska vlada ni prav nič boljša od prejšnje. To, da ima-jou komunisti le dve ministriški mesti, ni v nobenem razmerju z naporom in uspehi komunistične stranke, ki jih je imela v notranji Franciji. Tako je izjavil, kakor poroča madriški list »Ya«, poslanec sei-nškega okrožja Rochet v nekem govoru v Alžiru. Nadalje je izjavil, da nasprotuje komunistična stranka v prvi vrsti razpu-stu francoskega odporniškega gibanja. Vlada ne predstavlja uporniškega gibanja niti nove Francije.

O boljševeštem terorju v Franciji poro-ča britanski tednik »Tablet«, da je bilo v Limoges že po prvih desetih dneh zased-be 184 sodnih razprav in so obsojili 53 ljudi na smrt. Grozovitosti, ki so imele v posameznih primerih za posledico umore duhovnikov, so simptom za brezpravnost, ki vlada v Franciji. Casopis pripominja, da si komunisti hudo prizadevajo, da bi dobili v Franciji oblast v svoje roke.

Thorez izpodriva De Gaullea

Zeneva, 3. oktobra. Povratek generalne-ga tika francoske komunistične stranke Tho-reza v Pariz predstavlja hud de Gaullov osebni poraz, ki bo imel težke posledice, piše »Courier de Geneve«. De Gaulle se je dva-krat protivil povratku Thoreza, ki je bil ob pričetku vojne od francoske vojaškega so-dišča vsled dezertacije obsojen na smrt. Toda pod pritiskom Moskve in glede na notranje-politični razvoj v Franciji je moral končno dopustiti njegov povratek. Značilno je, da sovpada Thorezov povratek s prhomom bolj-ševske vojaške misije v Pariz. Dejstva po-novno Thorezove pojave na odru francoske politike nikakor ni mogoče pretiravati. ugo-vatljiva zenevski list. Kot je morala Italija na moskovsko povelje prebaviti Ercola, ki se je 20 let mudil v boljševiški Moskvi, se sedaj tudi Francija ni mogla več upirati povratku svojega moskovskega romarja.

Francoski uporniki naj bi postali jedro armade

Amsterdam, 3. okt. Britanska poročeval-ska služba javlja, da je komunistični poslanec seinskega departementa Waldeck-Rochet, ki je istočasno delegat konzultativne skupšine, večer izjavil novinarjem, da žele komunisti napraviti francosko uporniško skupino za jedro bodoče francoske armade. Dejal je, da bi takšna armada ne poznala nikakih kast in da bi bila v pravem smislu besede demokra-tična.

De Gaullovo vojaške nadloge

Madrid, 3. okt. De Gaullova odredba da se morajo vsi makijeti uvrstiti v redno francosko armado, in poziv vsem, ki se ne bodo uvrstili, da takoj odlože orožje, sta po vesteh severnoameriških novinarjev vzbudili protest med ekstremnimi skup-nami makijetev. Uvrstitve v redno vojsko, ki naj bi se izvršila z ohranitvijo dose-da-njih činov, bo po ameriških vesteh na-letela na velike težave, ker so si mnogi francoski uporniki sami podelili častniške in generalske čine, ne da bi imeli kakršno-koli vojaško izobrazbo.

Francija odpovedala vse trgovinske pogodbe

Madrid, 3. okt. Po vesteh severnoameri-ških novinarjev iz Pariza, je odpovedal de Gaulle vse med Francijo in drugimi državami sklenjene trgovinske pogodbe. Nadalje je razveljavil vse carinske tarife.

Zeneva, 3. okt. Zedinjene države bodo v povojnem prometu največja letalska si-la na svetu, pravi časopis »Fortune«. To nameravajo tudi ostali. Zedinjene države se bodo sporazumele z ostalimi silami z medsebojnimi dvostranskimi pogodbami ter se ne bodo vezale s splošnimi medna-rodnimi dogovori.

Omejitve železniškega prometa v Avstraliji

Zeneva, 3. okt. Ker je nastalo zaradi številnih velikih stavk in nadaljnega pa-sivnega odpora rudarjev pomanjkanje premoga, je bil močno omejen vseh avstra-lski železniški promet, najprej v Novem Južnem Walesu. Se močnejše je bil priza-det potniški promet. Dnevno vozil na po-sameznih progah le po en brzovlak. Od-pravili so tudi vse spalne vozeve.

Komunizem na Finskem

Stockholm, 3. okt. »Morgenthaun« poroča iz Helsinkov o radikalizaciji finske-ga delavskega pokreta. Komunistična stranka, ki se bo verjetno kaj kmalu osno-vala na Finskem, bo izrabila nezadovolj-stvo zaradi dogodkov zadnjih let in agitatorne svrhe. Zato je treba načrtati s šte-vilnimi komunističnimi napadi na socialno demokracijo in delavska združenja, pri ka-terih bodo komunisti skušali izkoristiti se-danja politični položaj. Boljševiki jim bodo nudili seveda vso možno pomoč, da bi jih tudi na Finskem spravili na oblast.

Gospodarstvo

== Poslovanje trgovinskih obratov v Nemčiji. V zvezi s podaljšanjem delovne-ge časa v industrijskih obratih je za mnoge zaposlene delavce in delavke postalo težavno nakupiti živila in druge potrebšči-ne v času ko so trgovine odprte. Da se tem delavcem in delavkam olajša nakup, je bi-lo povsod odredeno podaljšanje poslovnega časa za trgovine. »Kärntner Zeitung«, po-roča, da morajo biti v Celovcu trgovine z živila na drobno odprte od 8. do 13. in od 15. do 20. ure. Mlekarnice morajo odpreti že ob 6.30. Ostale trgovine, ki ne prodajajo ži-vil, morajo biti odprte od 8. do 12.30 in od 14.30 do 20., pekarnice in prodajalnice mesa in mesnih izdelkov pa od 6. do 12. in od 16. do 20. ure. Obrtni obrati morajo biti za promet s strankami odprti od 8. do 11. in od 17. do 20. ure in so dolžni naročila za popravila ali obrtne storitve sprejemati v času od 18. do 20. ure.

== 25 let monopola na žganje in spirit v Nemčiji. V Nemčiji so bila vedno dejel-na mnenja o primernosti uvedbe različnih monopolov. Tako Nemčija nima, kakor ve-čina drugih držav, tobačnega monopola in tudi ne monopola za sol, temveč pobira na tobak in sol le državno trošarino. Nemčiji ima sedaj samo dva monopola, in sicer monopol na žgalice in monopol na žganje in spirit. Ta poslednji monopol je Nemčija uvedla leta 1919. In je 30. septembra poteklo četrto stoletje, od kar obstoja nem-skega državnega monopolskega uprava za spirit. S tem pa ni rečeno, da država sama izde-luje žganje in spirit. Zasebne »ornice spi-rita« obstojajo naprej, morajo pa vso svojo proizvodnjo oddati monopolu, prav tako vsi proizvajalci žganja iz krompirja, žita in sadja. Monopol sam ima le nekaj troš-nic, v katerih pa ne žge spirta, temveč ga izdelujejo po kemični poti. Naravn mon-opola je v tem, da je ves promet z žga-njem in spiritom pod kontrolo, kar omogo-ča postavitev različnih cen za posamezne namene. Žganje, ki ga izdelajo števili na sebi proizvajalci prevzame monopolska uprava, ga očisti in nadalje rafinira na skoro 100% alkohola. Tako žganje preje-majo po določeni ceni proizvajalci žganja za pitje, ki potem z dodatkom vode zniža-jo jakost na določeno višino. Pretežni del spirta odda monopol za tehnične namene, tako za mešanje z bencinom, kot gorilni spirit, za izdelovanje kisa, zdravil in ke-mičnih proizvodov, za potrebe industrije jake, umetnih smol itd. Za posamezne na-mene zaračuna monopolska uprava različ-ne ceme, kakor to najbolj ustreza s sploš-nim gospodarskim vidikom, največji dohodek pa prinaša prodaja žganja za pitje, čeprav je količina razmeroma majhna v primeri s celotnim prometom. Monopol za spirit in žganje se je v Nemčiji prav dobro obnesel.

Naturalna zamenjava na Hrvaškem.

Na Hrvaškem se je udomačila v zadnjih le-tih vedno bolj navada, da kmetje oddajajo razne proizvode v zamenjavo za druge po-trošne predmete. Tako je nastala neorganizirana naturalna zamenjava, ki je prčela ogroziti od države urejen sistem oskrbe. Zato se je hrvaška vlada odločila, da se sama postopno vključ v to naravno zamenjavo. S tem je dosegla že prav zadovoljive uspehe. Danes odkupuje država kmetu razne proizvode proti zamenjavi za sol, sladkor, tobak, cigaretne pa-pir, vzglice poleg drugih potrošnih predme-tov. Za oddajo 100 kg suhih div. namenjenih za izvoz, dobi kmet poleg plačila v gotovini po predpisani maksimalni cen še 10 kg soli, 2 kg sladkorja, 600 listov cigaretnega papirja in 10 katič vzglač Kmetijski stroji se pro-dajajo kmetu proti oddaji določenih količin masti in žita. Sploh lahko kup kmetijski stroj samo oni kmet, ki je oddal predpisane količine kmetijskih proizvodov, pri čemer pride v prsojo še najustoj potrebe za nabavo stroja.

== Madžarski obtok bankovcev. Po zad-njem izkazu Madžarske narodne banke je dosegel madžarski obtok bankovcev 6.35 milijarde pengov. V primeri s koncem ju-lija se je povečal za 0.75 milijarde pengov ali za 13%. V zadnjih tednih je povzročilo povečanje obtoka naglo nazadovanje žirov-nih dobrotmetij države.

== Ogrožena bolgarska valuta. Bolgarska vlada je morala za zahtevo Sovjetske zve-ze določiti za rubelj obračunski in zame-njalni tečaj 15 levov, kar je za Bolgarijo zelo neugodno, saj smatrajo, da rubelj ni več vreden kakor dva leva. Sedaj se boje, da bo določitev tega tečaja povzročila na-glo razvrednotenje bolgarske valute in da bo še povečala gospodarsko zmedo, ki je nastala po zaserbi dežele.

== Razvrednotenje francoskega franka. Valutna zmeda, ki je nastala v Franciji po vdoru angleških in ameriških čet, postaja od dneva do dneva večja. Spričo narašča-jodega obtoka bankovcev Francoske ban-ke in raznih vrst invazivskih bankovcev je razumljivo, da skuša vsakdo francoske bankovce zamenjati za dolarje ali za fun-te. Zato je tečaj dolarja in funta na črni borzi znatno višji, kakor znaša oficijelni tečaj. Londonski »Daily Mail« poroča, da obstoja namera povišati oficijelni tečaj do-larja in funta. Tečaj dolarja znaša sedaj 50 frankov in bo verjetno povišan na 75 ali celo na 100 frankov. Tudi tečaj funta bo istočasno povišan, četudi morda ne v enakem razmerju, kakor tečaj dolarja. »Daily Mail« poroča, da se sedaj na fran-coski črni borzi trgujejo angleški funti po 400 do 500 frankov, medtem ko znaša ofi-cijelni tečaj 200 frankov. Razvrednotenje franka je na drugi strani razumljivo spričo okolnosti, da cenijo sedaj obtok fran-coskih frankov na preko 500 milijard, na-sproti 150 milijardam ob koncu leta 1939. Dvomičili so, če bo uspelo s takim po-višanjem oficijelnega tečaja izločiti kupčije na črni devizni borzi. Povišanje tečaja dolarja utemeljujejo a tem, da bo to po-višanje prineslo izravnavo kupne moči do-larja in franka. Do take izravnave pa ne bo moglo priti. Pripadniki angleške in ameriške vojske bodo za svoje dolarje in funte dobili morda dvojno količino fran-kov, kar bo le še pospešilo razprodajo francoskega gospodarstva in s tem novo naraščanje cen.

== Pomanjkanje tekočega goriva v Švici. Švicaarsko vojno industrijski in delovni urad je zaradi pomanjkanja tekočega goriva predpisal, da se od 1. oktobra prodaja ben-cinska mešanica samo proti posebnemu na-kazilu. Zato je treba motorna vozila pre-urediti za pogon s plinskimi generatorjem za lesno ogelje.

== Španija proti zlati valuti. Španski list »Informaciones« je objavil zanimiv članek v katerem pojasnjuje stališče Španije do zlate valute. List je mnenja, da je doba prevlado-

vania zlata v valutnem ustroju zaključena in n. izgledov, da bi zlato še kdaj dobilo prej-jočo odločno višjo kot merilo vrednosti. Čle-nek tud; odklanja vse zavezniške valutarne načrte in poudarja dejstvo, da imajo Zedinjene države več kakor dve tretjini svetovnih re-zerv zlata, kar jim daje monopolsko oblast. To oblast uporablja Amerika za to, da drži ceno zlata na pretirani višini. Po končani vojni: noben narod ne bo imel pravega inte-resa to zlato odkupiti. Zedinjenim državam po sedanjih pretirani; ceni in je malo verjetno da se bo dal urediti ameriški načrt za ob-novo zate valute v svetu.

== Sedmo ameriško vojno posojilo. Fi-nančni minister Morgenthau je objavil, ka-kor poročajo iz Washingtona, da bo 20. novembra razpisano 7. severnoameriško vojno posojilo v višini 14 milijard dolar-jev.

== Ogrožen portugalski monopol za plu-tivino. Države zapadne Sredozemlja kri-jejo skoraj vso svetovno potrebo plutivine. Med njimi zavzema vodilno mesto Portu-galska, ki ima nekaj monopol za izvoz na svetovni trg. Ta monopol pa je v zadnjih letih vedno bolj ogrožen zaradi naraščajo-če proizvodnje drugih držav zapadne Sredo-zemlja. Portugalska je imela v letu 1939, visoko konkurentno za izvoz plutivine, ker so se spričo vojne nevarnosti že v začetku tega leta pričele razne države zalagati s to valžno surovino. Nov izvozni rekord je pri-neslo leto 1941. Lani pa je nastopil zastoj in tudi letos ne kaže, da bo izvoz dosegel obseg iz prvih let vojne. Ta zastoj je delo-ma posledica narasle proizvodnje v sosed-nih državah. Sicer je Portugalska še vedno daleč na prvem mestu, saj obsegajo nasadi plutovca (probkovega hrasta) 600.000 ha, ki dajejo na leto 126.000 ton plutivine. So-sedna Španija ima sicer nasade v izmeri 340.000 ha, vendar znaša letna proizvodnja le 32.000 ton. V zadnjih letih se je znatno povečala proizvodnja v Alžiru, kjer so na-sadi dosegli že 440.000 ha z letno proiz-vodnjo 35.000 ton, tako da je Alžir zavzel namesto Španije drugo mesto v svetovni proizvodnji. Tudi v sosednem Maroku je po-vršina nasadov narasla že na 300.000 ha in v Tunisu na 140.000 ha. Seveda so tu le mladi nasadi, katerih proizvodnja še ni znatna. Ti nasadi pa bodo v teku let pred-stavljali novo občutno konkurenco. Iz Al-žira, Maroka in Tunisa pred sedanjo vojno niso izvažali plutivine, ker je vso proizvo-dnjo prevzela Francija. Tako je bila Fran-cija pred vojno edina država na svetu, ki ni bila navezana na uvoz portugalske in španske plutivine, ker je vso potrebo krila z uvozom iz svojega Imperija, kakor tudi z lastno proizvodnjo v Južni Franciji in Korziki (13.500 ton) na površini 150.000 ha. Od ostalih sredozemskih držav pridobiva plutivino le še Italija na površini 75.000 ha. Italijanska proizvodnja pa ne krije niti domače potrebe. Po sedanjih vojni se bo to-rej v svetovni trgovini s plutivino marsi-kaj spremenilo in ni verjetno, da bo mogla Portugalska nadalje obdržati svoj mono-polni položaj.

Pet let odlikovanj

Veliko je število tistih, ki so bili v teh petih letih vojne v Nemčiji odlikovani za posebno junštva ali odlične storitve na delovnih prostorih in drugod — piše v ne-kem pregledu »Kölnische Zeitung«. Samo do 1. avgusta t. l. so podelili viteški kri-žec okrog 4800-krat, hrastovo listje 539-krat, meče 83-krat. Nosilci briljantov so izredno redki, samo 18-krat so podelili ta znak najvišje nemške počastitve junštva, a veliki križ k železnemu križcu je prejel doslej sploh samo en človek, maršal rajha Göring. Zunanja izdelava teh visokih odlikovanj in pripadajočih listin ustreza se-veda v vsakem pogledu njihovemu pome-nu. Führer sam podpisuje vsako podelitve-no listino od viteškega križca dalje, hrastovo listje nosilcev briljantov je posuto s celim številom teh dragih kamnov, a no-silec prejme k temu še izdelavo iz nepri-tni kamni, da jo lahko nosi namesto iz-virne.

K železnemu križcu je Führer že sredi vojne namreč z odlikom 28. sept. 1941., novavo osnoval vojni red Nemškega kri-žca. Sestoji iz zvezice s kujukastim križem in se podeljuje v srebrni ali zlati izdelavi, v vsakem primeru pa je pogoj podelitve ta, da ima odlikovanec že od prej železni križec.

</

Kronika

* »Boj do poslednjega moža.« Pod tem naslovom posveča tednik japonske vojske »Tokušinomso« borcem na pacifiških otokih Guamu in Tinianu spominski članek. Četudi je postal položaj na Pacifiku resen, tako piše list, izguba teh dveh otokov ne bo vplivala na celotni potek vojne. Vendar se boj na Pacifiku vedno bolj približuje Japonski. Zaradi tega se glasi današnje geslo: Boj do poslednjega moža, kakor na Guamu in Tinianu.

* Rumuni delajo naprej za Nemčijo. Svetnik rumunskega poslanstva v Berlinu Oreste Popescu, ki je istočasno rumunski zvezni član pri uradu za delovno uporabo pri nemški delovni fronti, je naslovil svojim v Nemčiji delujočim sonarodnjakom poziv, v katerem jih poziva, naj se nadalje zvesto in požrtvovalno izpolnjujejo svoje dolžnosti. Popescu izraža svoje pripravljenosti, da nimajo rumunski delavci v Nemčiji, enako kot večina rumunskega naroda v domovini, nikakih simpatij z izdajalsko kliko in z onimi ki so hoteli hbrati rumunski narod brezpogojno izročiti boljševizmu. Popescu pravi, da je onih 300.000 rumunskih vojakov, ki so padli v treh letih boja proti boljševizmu, krvav dokaz za voljo rumunskega naroda, da si ohrani svojo svobodo v zvezi z Nemčijo. Zvesto in požrtvovalno delo rumunskih delavcev v Nemčiji je temeljni pogoj za novo, svobodno in srečno Rumunijo ob strani Nemčije, njene večnega in zvestega zaveznika.

? — 10.000 lir

* Petain vrhovni poglavar Francozov. Kakor javlja agencija OFI, je sprejel francoski državni predsednik maršal Petain generalnega komisarja francoskega delovnega urada v Nemčiji Brunetona ter mu dal navodila in pooblastila, ki jih naj sporoči francoskim delavcem v Nemčiji. Maršal je rekel: »Ponovite delavcem, da so vojaki ter da dolgujejo poslušnost samo meni in ne ostalim, kajti jaz ostanem nesporin in polnopravni vrhovni poglavar vseh Francozov.«

* Smrt zaslužnega učenjaka na boljšču. Nemski listi pišejo, da je dne 8. septembra umrl doktor filozofije Roman Skrabal, docent za fizikalno kemijo na tehnični visoki šoli v Karlsruhe. Pokojnik je bil edini sin grškega univ. profesorja dr. A. Strabala. Spisi, ki jih je priobčil iz svoje stiske, izpričujejo, da je z njegovo smrtjo prizadelo mlado nemško znanost velika izguba.

* Ukinjena izdelava portovnih znamk v Nemčiji. Iz Berlina poročajo, da v Nemčiji ne bodo več izdelovali portovnih znamk za 1, 16 in 24 Rpf ter za 3 in 5 RM. Ostale bodo pa še nadalje veljavne. Za takšne priporočene pisem bodo uvedli nove zelene barvane znamke po 32 pfenigov.

* Bosa pozdravlja neuspeh pogajanj med Gandhijem in Jinnahom. Glavni stan svedov Indijcev v Bangkoku daje svojo izjavo k izjavljeno pogajanje med Gandhijem in Jinnahom ter izjavlja: Sodelovanje lige Moslemu s kongresom ne bo imelo za posledico ojačanja, temveč poslabšanje nezavisnostnega gibanja zaradi Angležem prijaznega zaljubljanja lige Moslemu in zaradi premale Jinnahove odločnosti, da bi prenesel vse žrtve ter se boril za svobodo. Razen tega sliči Jinnahov zahtevek po ustanovitvi ločenih moslemskih držav vivil sekciji. Čandra Bose je iz teh razlogov pozval v svojih govorih Gandhija in kongres, da ne pristane na Jinnahove predloge. Indijski krogi v Bangkoku poudarjajo, da smatra se celotna indijska javnost Jinnaha in njegovo ligo Moslemov za saboterje svobode ter da bo Jinnah bržkone izgubil ves vpliv, medtem ko bo kongresna stranka za indijsko svobodo dobila nove pristaje.

* Nov načelnik urada za vojno proizvodnjo. Kot javlja Reuter iz Stockholma, je bil za naslednika Donalda Nelsona, ki je odstopil kot predsednik urada za vojno proizvodnjo, imenovan Julius Krug.

* Porkala je že v ruski posesti. »Associated Press« javlja, da so zadnji finski vojaki v petek zjutraj zapustili Porkalo. Istočasno so se tamkaj za morja izkrcale sovjetske čete. Poveljnik novega sovjetskega mornariškega oporišča admiral Aleksandrov je odklonil prošnjo ameriških novinarjev, da bi smeli prepotovati ozemlje, ki je sedaj pod sovjetskimi nadzorom.

* Ustavljen promet v Franciji. Pariški dopisnik »Madrida« piše s francoske meje, da promet v Franciji popolnoma miruje. Francozi iz južne Francije dobe lahko poročila o svojih v Parizu le s posredovanjem ženevskega Rdečega križa.

* Komaj so ušli linčanju. Zavezniki letalci, ki so bili sestreljeni nad Solunom, so komaj ušli linčanju po grškem prebivalstvu in jih je nemško vojaštvo moralo dobro zaščititi. Z demonstracijami je grško prebivalstvo dalo izraz svojemu ogorčenju zaradi bombniških in strojniških napadov.

Iz Ljubljane

u— Nova grobova. Za vedno je zapustila svoje gospe Franciška Zajčeva, roj. Pagon. Za njo žalujejo hčerki Nada in Vida ter drugo sorodstvo. Pogreb blage pokojnice bo v sredo ob 15 iz kapele sv. Franciške na Zalah na pokopališču k Sv. Križu. — Po velikem trpljenju je preminula žena spovednika državnih železnic v pokopu gospe Ana Pengalova, roj. Klinar. Na zadnji poti so jo spremlili večeraj popoldne z žal na pokopališču k Sv. Križu. — Pokojnika naj bo ohranjen blag spomin, užaločenim svojem pa izrekamo naše iskreno sožalje!

u— Sneg je pobelil planinske vrhove v bližini Ljubljane. Zasnežene pa niso samo višje planine, temveč je sneg zapadel prav do nizkih leg, zato ni čudno, da je pritisnilo hladno vreme. Voda v strugi Ljubljance je po zadnjem deževju precej narasla. Vse kaže, da so prijetni in topli sončni dnevi spričo vremenskega preobrata v zadnjih dneh za letošnji pri kraju.

u— Specialni učni tečaj knjigovodstva, stenografije, korespondence, strojeplisja, jezikov — dnevni in večerni — pričnajo 12. oktobra. Izbra predmetov po želji. Praktično znanje, potrebno in koristno vsakomur sedaj in v bodoče, doma in v službi, v zasebnem ali javnem poklicu! Vpisovanje dnevno. Na razpolago prospekt: Trgovsko učni zavod, »Christofor učni zavod«, Domobranska 15.

u— Instalacije novih telefonov. Poštna direkcija razglašala: Po odredbi Vrhovnega komisarja na operacijskem področju Jadranske primorje PF—II/1—4200 se smejo izvršiti le take instalacije telefonskih postaj, ki so za vojno važne ali za obrambo gospodarstvo neobhodno potrebne. Obe zahteve mora prosilec s potrebnimi prilogi dokazati. Tiskovine za nove instalacije dobe prosilci na glavni pošti.

20 lir — 10.000 lir

u— Novi telefonski imeniki. Poštna direkcija naznanja telefonskim naročnikom, da je izšel novi telefonski imenik za 1944 za področje mesta Ljubljane. Ker je po zadnji izdaji imenika nastalo precej sprememb, zlasti pri telefonskih številkah, se priporoča naročnikom, da si ga nabavijo. Dobi se pri vseh poštah po 30 lir izvod. Glavna pošta jih prodaja v prtiličju pri oknu št. 5.

u— Večerni trgovski tečaj — središče mesta — pri Trgovskem učnem zavodu, Kongresni trg 2/II, prične s poukom dne 16. oktobra (knjigovodstvo, korespondenca, računstvo, stenografija, jezik, strojeplisje itd.). Izbra predmetov po želji. Praktična izobrazba, potrebna vsakomur! Vpisovanje dnevno, tudi zvečer. Učnina zmerna. Zahtevajte prospekt! — Ravateljstvo.

u— Solški zbor Glasbene Matice ima prvo vajo danes ob pol 6 v Hubadovi dvorani.

u— Vpisovanje v Enoletni trgovski tečaj s pravico javnosti, se vrši dnevno. Informacije: Trgovski učni zavod, Kongresni trg št. 2/II.

u— Knjižna tombola. Denar za vse od najvišjega tombolskega dobitka 10.000 lir do najnižjega — dvojke, je že pripravljen. Tudi knjige vas čakajo! Prično kupujte tombolske tablice v lokalih v Gradišču 4 in od raznašalcev, ki vas obiskujejo po do-

NAROČITE SE NA ROMANE

DOBRE KNJIGE!

Kultura

Drama je začela sezono s Cankarjem

V nedeljo, 1. oktobra se je v Dram: začela redna sezona. Za prvo predstavo so izbrali Cankarjevega »Jakoba Rudo«. Tako naj bi se z domačim delom poudarilo programsko stremenje po pospeševanju slovenske dramatike, ki je zastopana v repertoarnem načrtu z imeni Cankar (Jakob Ruda, Pohujšanje), Zupančič (Veronica Deseniška), Marj Skalan (novčeta: Semptember), M. Kunčič (novčeta: pravljica Triglavska roža), Leskovec (Kraljična Hiris), St. Mačen (Matere) in Golar, Jalen in Smičič, vsak izmed teh z novimi deli. Obet številno ni ravno skromen. Vse kako bo težišče domačega repertoarja v novitetah, ki se niso znane in jih bomo zato pričakovali s tem večjim zanimanjem.

L. 1898, nastala n. l. 1900. prvič uprizorjena drama Ivana Cankarja »Jakob Ruda« je delo nadarjenega, vendar dramatsko neskušenega začetnika. Delo, ki znova potrjuje staro resnico, da je za dobro dramatsko stvaritev treba kar moči moči življenjske skusenosti in temeljitega poznanja dramatske arhitektonike. Komaj 23letni Cankar, ki je povrh tega prav tedaj duhovno vrel pod fermenti raznih, tudi protislovnih vplivov, kakor sta bila na pr. romantika in naturalizem, je spisal pred tem medel dramatski poskus »Romantične duše«, ki ga niti sam ni več maral priznati. Z »Jakobom Rudo« je že trdnje stopil na pot, ki ga je ponesla k priznanim vrhovom njegove dramatike. Res je še vedno začetniški negotov v koncepciji konfliktov, pred samim seboj nejasen v izgradnji posameznih značajev, bolj noveletističen kakor dramatski v dialogu. V vsem njegovem umetniškem pojmovanju čutimo dunajski secesionizem iz katerega so ga začeli dvigati vplivi Ibsenove dramatike in Nietzschejeve filozofije, ne da bi se obenem mogel ubraniti miku novoromantične miselnosti. Tako se je razvijal in notranje obliko-

val in iz vse te kaotično meglene, vendar impulzivne in strastne duševne vsebine se je dvignila zasnova njegove prve pomembnejše drame »Jakoba Rudo«.

»Jakob Ruda« prihaja sedaj že četrtič na oder ljubljanske Dram. kar je pač znamenje, da je celotno Cankarjevo dramatsko delo mnogo trdoživije, kakor so mogli presoditi njegovi ocenjevalci ob prvi predstavi ali ob izidu knjižne izdaje. »Jakob Ruda« se vzlic vsem šibkim stranem vedno večno znova v naš živji repertoar, ker se je sploh spremenil vsi odnos do Cankarjeve dramatike, tako da imamo zanjo dandanašnji mnogo več razumevanja; z druge strani pa čutimo ob ponovitvah nekaterih naših starejših in novejših dramatskih del, kolikoli pa vedno lažje se vedno nudi Cankar tudi tam, kjer je kakor v »Jakobu Rudi« kvalitativno šibkejši nego v poznejših igrah. Kajti tudi v »Jakobu Rudi« se že čuti nek izrazito cankarjanska atmosfera; že v tem dramatskem poskusu se pojavljajo blikavice malone vseh Cankarjevih poznejših umetniških, etičnih in socialnih idej. Sprito neizdelanosti konfliktov in značajev bi Cankarjev dialog, v tej drami učinkoval gostobesedno in pusto, če bi nas ne premotili s svojjo, v primeru s starejšimi in z drugimi: našimi dramatikami kar bleščečo besedo; znesljivim znakom resničnega lirika, kar je bil Cankar po vsem svojem bistvu.

Vsaka ponovna uprizoritev Cankarjevega »Jakoba Rudo« nudi priliko dramaturških in literarno-kritičnih obratovanj z začetki Cankarjeve dramatske tvornosti. Ob sedanjih uprizoritvah je zapisal marsikaj tehnega in veljavnega dramaturg Janko Moder v svojih Bežnih pripombah (Gledališki list, Drama, št. 1.). Z druge strani pa se z vsako ponovno uprizoritvijo preizkušajo smernice in domisleki cankarjanske rožije, glede katere gotovo še niso bile izčrpane vse stilne možnosti in povedana zadnja beseda, tako da pravega režiserja, ki bo Cankarjevo delo tako zagrabil, kakor je nekoč Sančlavič, Čehova, morda lahko šele pričakujemo.

SLOVENCİ - BERITE

22. SEPTEMBER

1943 — 1944

DOKUMENT

SEDANJOSTI!

DOBI SE V VSEH KNJIGARNAH IN ZALOŽBAH

movih. Z žrebanjem bomo pričeli 15. t. m. — Za dvig dobitkov bibliotške tomlbe je čas le še do 5. t. m., po tem datumu zapadejo v korist Socialne pomoči.

u— Vse diake in diakinje opozarjamo, da se vrši vpisovanje v vse tečaje naših inštrukcij do 15. oktobra. Važno za privatisti! Informacije: Specialne inštrukcije, Kongresni trg 2/II.

u— Nesreča. Kakor smo kratko zabeležili, se je smrtno ponesrečil 36letni Ivan Grabner iz Ljubljane. Voz ga je pritisnil čez glavo, pri čemer je dobil tako hude poškodbe, da je kmalu po prevozu v bolnišnico umrl. Denarico si je zlomila pri padcu 50letna delavka Vilma Rozmanova iz Ljubljane. Zrtev otroške neopredelnosti je postal 9letni sin Janez Spenko iz Ljubljane, ki mu je med igrjo njegov tovariš vrzel kamen v glavo. Z vročo kavo se je opeknel po licu leto dni stari sinček ključavničarja Tomislav Bergant iz Ljubljane. Ponesrečenec so nudili zdravniško pomoč v ljubljanski splošni bolnišnici.

TOMBOLA Z. P.

u— Učite se strojeplisja! Novi eno-, dvo- in trimesečni tečaji pričnajo 4. in 5. oktobra. Praktično znanje, koristno vsakomur sedaj in v bodoče. Lahka desetsturna metoda. Potok dopolnice, popoldne ali zvečer po želji. Učnina zmerna. Vpisovanje dnevno. Prospekti: Trgovsko učni zavod, »Christofor učni zavod«, Domobranska cesta 15.

Z Gorenjskega

Sestanek pri Sv. Jakobu v Rožu. V nedeljo 1. oktobra so imeli koroški borci pri Sv. Jakobu v Rožu spominski sestanek za svojim letos poletni ponesrečenim generalom alpskih čet Eglsbergerjem. Zjutraj je bil na postaji v Podrožici sprejem gostov, med katerimi je bilo mnogo borcev, ki so služili pod poveljstvom pokojnega generala ter dve generalovi sestri. Došlece je pozdravil domači župan in sprenstvarju okrožnega vodje Herzoga ter predstavnikov vojaskih oblasti, stranke in civilne uprave. Rudarska godba iz Pliberka je svirala koračnice. Ob zvokih godbe so se gostje napotili k Sv. Jakobu, kjer jih je pričakovala množica domačinov, Hitlerjeva mladina, dekleta ter domači gasilci. Kraljevni skupniško vodja je imel na goste pozdravni nagovor. Množica je nato odšla v šolsko poslopje, kjer je bila najprej seja šentjakobskega občinskega sveta. Na seji je bilo sklenjeno, da se glavni trg Sv. Jakoba imenuje po generalu Eglsbergerju. Slavnostni govor, posvečen pokojnemu generalu, je imel vodja standarda Maier-Kabitsch, ki se je spominjal koroških osvobodilnih bojev in voditelja koroških bojevnikov. Popoldne so bile nadaljnje svečanosti, po katerih so se gostje proti večeru razšli na svoje domove.

Sedanjio uprizoritev »Jakoba Rudo« je pripravil režiser Milan Skrbinšek. Dobili smo jo v celotnem besedilu, kar pričuje bolj režiserjev spoštljivi odnos do Cankarjevega dela kakor pa živo potrebo odrskega učinka. V ostlem pa je Skrbinšku šlo za to, da uprizoritvi vzlic vsem srednjeevropskim, narodno brezizraznim potezam njenih poglavitnih oseb kar največ domčnosti, dalje da kar se da poudari etično vsebino dela in reši za odrsko realizacijo njegove poetične odlike. To mu je v glavnem uspelo, in tako smo dobili »Jakoba Rudo« v skladni, in kolikor je to sprito dramatskih pomakljivosti, močote, učinkovitosti. Razdelitev vlog se zdi dobro pretehtana; njih nosilci morejo z močjo in prepričevalnostjo igranja nadomestiti psihološko nedogodnost posameznih karakterjev. V tem pogledu stoji v ospredju igra sam Milan Skrbinšek v naslovni vlogi: dal je kar moči življenjsko in prepričljivo podobo moža, ki na robu prepada spoznava tragični nemisel svojih zablod in ko vidi, kam je pahnil hčer, to svojo zadnjo rešilno bilko, najde v prostovoljni smrti kazen za lahkomyseelnost. Skrbinškov Jakob Ruda je z velikim razumevanjem izdelana vloga propadajočega človeka, ki ga zjedeta melanholija in občutek notranje nemoci — figura, kakor je bila posebno ljuba psihologiji dekadenčne literature. Takšno s psihološke strani je segala pod površino vsakdanjosti ga. V. Juvanova v vlogi Rudove hčere Ane, k se z navidezno veseljem, a polna gorjupa žalosti žrtvuje za očeta in teta, dokler ne spozna ob očetovi smrti, da bi bilo vse zaman, in gre s slikarjem Dolnarjem na novo življenjsko pot. Janov Dolnar, umetnik, ki se s svojo ostrijo etično zavestjo vmeša v Rudovo rodbinsko dramo in nehoti pripomore do tragičnega konca, ki pa pomeni Anino sprostitve, razodeva karakterno premočnatost in zdnv realizem, v čemer se oddaljuje tipu Cankarjevih umetnikov postane pa tem bolj prikupen in živ. Pavla Koviča Peter Broš ne ustreza povsem prvotni zamisli te figure, zlasti tempo igre zaostaja za impulzivnostjo Cankarjevega uživača in valkega lejaka, vendar

Na zapadnem bojišču je padel višji stazmojster Ignac Petrič iz Celovca. Prav tako je našel smrt na zapadnem bojišču 38letni desentnik Tomaž Vigičnik iz St. Petra pri Celovcu.

Smrtna kosa. Umrla je hišna posestnica Matilda Kišnikova v 62. letu svoje dobe. Pokopali so jo v ponedeljek 2. oktobra v St. Rupertu pri Celovcu. — V Celovcu je umrl upokojeni orožniški okrajni postajevođa Anton Novak. Pokopali so ga 3. oktobra na celovškem pokopališču.

Nesreča pri igri. V Doljah v Dravski dolini je padla 6letna ključavničarjeva hčerka Otilija Höfferjeva med igro z z du po stopnicah ter si nalomila levoico. Odpeljati so jo morali v bolnišnico.

S štajerskega

Mariborska ljudska izobraževalnica je otvorila letošnje poslovno leto dne 21. septembra. V nedeljo 8. oktobra bo prof. Franc Baš v okviru imenovan organizacije imel vodstvo in razlago po predelih starega Maribora.

Načrt za kmečovanje v prihodnjem letu. V prostorih Okrožnega doma v Ptaju je sklical okrožni vodja k posvetovanju vse župane in voditelje kmetov s svojega področja. Na sestanku je bilo navzočim obrazloženo, kako je treba prihodnje leto obdelati polja ter koliko vsakega pridelka bo treba oddati za državno prehrano.

Dva padca s kolea. Mesarski pomočnik Ferdinand Škledar je padel med vožnjo s kolea ter si pretresel možgane. Prav tako je padel s kolea mesarski pomočnik Jože Javoršek, ki si je takoisto pretresel možgane. Oba se zdravita v graški bolnišnici.

Nesreča. 47letni železničar Jakob Toplak iz Maribora je bil zadet v glavo od drobec eksplozije. Pri delu je padel 49letni Karel Schneider iz Kamnice in se nekoliko polomil. 42letni ključavničar Oton Lawinger iz Spodnjega Dupleka pa si je pri padcu zlomil desno nogo. Ponesrečenci leže v mariborski bolnišnici.

Tablice a 20 L. Dobitek 10.000 L

Iz Trsta

Racionirana prodaja vžgalice. S 1. oktobrom je bila uvedena v tržaški pokrajini racionirana prodaja vžgalic. Mesečno prejmejo potrošniki 200 vžgalic za osebno porabo, na posamezno gospodinjstvo pride mesečno po 50 vžgalic.

Oprostitev iz delovne službe. Pokrajinsko zdravniško društvo v Trstu je pozvalo vse svoje člane do 60. leta ter njihove moške pomožne moči po 60. letom, da se zgledajo s svojo osebno izkaznico v Imbrianijevi ulici 5, kjer bodo prejeli izkaznico za oprostitve od delovne službe.

Nedeljski trg zaprt. Od 1. oktobra dalje bo tržaški trg ob nedeljah zaprt za prodajo na debelo.

Smrtna kosa. Te dni so umrli v Trstu 86letna Ana Prepelin-Giorgi, 18letni Franc Koretič, 10letna Franciška Maglica, 46letna Terezija Komar, Bruno Pišlovic in 44letni Anton Lamegor.

Ljudsko gibanje. V Trstu je bilo dne 27. septembra 13 smrtnih primerov, 15 rolstev in 8 porok.

Novi škedenški župnik mons. Rovis, o čigar imenovanju smo že poročali, je bil rojen dne 4. avgusta 1902 v Pedeni v Istri. Srednješolske študije je dovršil v Pazinu, Kopru in Vidmu. L. 1922. je vstopil v osrednjo bogoslovno učilišče v Gorici. Dne 20. junija 1926 je prejel mašniško posvečenje. Zatem je postal kaplan v cerkvi Marije pomočnice v Trstu. Leta 1928. je bil prideljen tržaški škofijski pisarni, 8 mesecev zatem pa je postal škofov tajnik. Leta 1936. je bil imenovan za papeževnega tajnega komornika, 1937 pa za škofijskega kancelarja. V tej funkciji je ostal do svojega imenovanja za škedenjskega župnika. Od leta 1937. je bil škofijski ceremoniar goriškega nadškofa mons. Margottija, pozneje pa tržaškega škofa mons. Santina. Od leta 1939. je poučeval verouk na tehničnem zavodu R. Carli.

Vsak dan nesreče. 18letna Rina Muzica iz ulice Sv. Marka 32 se je ponesrečila pri padcu preko stopnic. Drobce železa je priletel 13letnemu Dariju Miniju iz ulice Revolte 16 v levo oko in mu ga rani. Več poškodb je dobila pri padcu po stopnicah 83letna gospodinja Angela Marsič iz Topliške ulice 3. 59letna gospodinja Karla Ipač iz ulice Milin na veter 60 se je poškodovala pri nesrečnem padcu na Goldonijevem trgu. Avto je povzročil v bližini osrednje ribarnice 14letnega Jožeta Koropata.

44letnemu postajnemu načelniku Antonu Grabrovicu se je med vožnjo zavrtelo v glavi. Padel je z železnikega vagona in obelžal s številišnimi poškodbami. Pod avtomobilom je obelžal z raznimi poškodbami 52letni Anton Vidmar. Opekeli se je med delom na obeh rokah 34letni livar Jožef Rumen iz Milj. Na obeh nogah je ranjen 49letni Jožef Čučič iz Vrdelje 1563; ponesrečil se je v predornem zaklonišču v Virgiljevi ulici. Na cesti pri Romkih je povzročil avto 67letnega upokojenca Ferda Toma iz Rosetijske ulice 9. Ponesrečenci se zdravijo v glavni tržaški bolnišnici.

Beleznica

KOLEDAR

Sreda, 4. oktobra: František Asiški.

DANASNJE PREDSTAVE

Kino Matica: Kungo-ekspres.

Kino Sloga: Sanjala sem o tebi

Kino Union: Ples v operi

DEŽURNE LEKARNE

Danes: Mr. Sušnik, Marijin trg 5; Deu-

Klanjšček Dia, Gosposvetska cesta št. 4;

Bohinec ded., Cesta 29. oktobra 31.

ZATEMNITEV

je strogo obvezna od 18.30 do 5.30.

Žrebanje 15. X. 1944

DRŽAVNO GLEDALIŠČE

DRAMA

Sreda, 4. oktobra, ob 18: Kar hočete. Pre-

miera. Premierski abonma.

Četrtek, 5. oktobra, ob 18: Kar hočete,

Red Četrtek.

Shakespeare: »Kar hočete«. Kot naslednja shakespeare premiera pride na spored komedija »Kar hočete«, ki je bila v teku le že ponovno na repertoarju Dram. Letošnja zasedba bo v glavnem nova, kar bo pripomoglo temu graciozno-segavemu delu do novega učinka. Osebe: Orsino, vojvoda ilirski — Drenovec, Sebastijan, mlad plemič — Nakerst, Antonio, pomorski kapitan, Sebastijanov prijatelj — Vl. Skrbineš, pomorski kapitan, Volin prijatelj — P. Kovič, Valentin in Curio, plemiča v vojvodovski službi — Bittenc in Miklavc, vitez Tobija Rig, Olivin stric — Peček, vitez Andrej Bledica — Jan, Malvolio, Olivin diyorik — Gregorin, Fabijan in Norec, v službi pri Oliviji — Gorinsk in Sever, kapucin — Lipah, vodja bricev — Verdonik, Olivin sluga — Raztresen, Olivija, grofica — Šaričeva, Viola, Sebastijanova sestra — Razbergerjeva, Marija, Olivijina hišna — Svetelova. Godi se v ilirskem mestu in na bližnji morski obali. Režiser prof. O. Šest, scena ing. arh. E. Franz, kostumi D. Kačerjeva, scenska glasba H. Svetel.

Opera bo otvorila sezono v nedeljo, dne 8. oktobra z nanovo nastudiranim Janakovicim delom »Jenufa«. Letošnja zasedba partij: naslovno partijo, Jenufo, bo pela Heybalova, cerkovnica Burjo — Karlovčeva, starko Burjo — Golobova, Laca Klemenca — Lipušček in Steva Burjo — Uršič, i. dr. Dirigent dr. Švara, režiser C. Drenovec.

Oddajniška skupina Jadransko Primorje RADIO LJUBLJANA

SREDA, 4. OKTOBRA

7.00—7.10: Poročila v nemščini. 7.10 do 9.00: Jutranji pozdrav. Vmes od 7.30 do 7.40: Poročila v slovenščini. 9.00—9.10: Poročila v nemščini. 12.00—12.30: Prenos osrednjega nemškega sporeda: Glasba za premor. 12.30 do 12.45: Poročila v nemščini in slovenščini; napoved sporeda. 12.45—14.00: Prenos osrednjega nemškega sporeda: Opoldanski koncert. 14.00—14.10: Poročila v nemščini. 14.10—15.00: Vskemu nekaj. 17.00—17.15: Poročila v nemščini in slovenščini, napoved sporeda. 17.15—17.45: Otroška ura — vodi Slavica Vencal. 17.45 do 18.15: Hudomušnost. 18.15—19.00: Opevni napavi. 19.00—19.30: Slovenski napavi — poje tercet sester Dobškovih. 19.30 do 19.45: Poročila v slovenščini. 19.45—20.00: Razgledi. 20.00—20.15: Poročila v nemščini. 20.15—21.00: Potokček mi je žuborel. 21.00 do 22.00: Prenos osrednjega nemškega sporeda: Ura za te. 22.00—22.15: Poročila v nemščini in napoved sporeda. 22.15—23.00: Prenos osrednjega nemškega sporeda: Prijetni spomini. 23.00—24.00: Prenos osrednjega nemškega sporeda.

v zamenjavi oseb, dvojčkov: brata Sebastijana in sestre Viole, ki se preobleče v bratovo nošo in zbudi kot »mladenič ljubezen grofice Olivije, sama pa se zaljubi v grofa Orsina, buffotercet: debeli vitez Tobija, sluhljati vitez Bledica in domišljavi dvornik Malvolio — subretra — hišna Marija in dvorni norec — kar vpijejo po glasbi, in čudno je, da to delo doslej še ni zamaklo kakoga skladatelja, da bi ga uglasbil.

Ta čisto nenamenska komedija je brez vsakršnega drugega programa, kakor da zgolj zabava s tem, ko kaže stanovitnost zaljubljenec, najgostov šaljivcev in nepopoljšljivost domšljavca.

V naši Drami je bila uprizorjena v teku let že večkrat v prof. Šestovi in enkrat v dr. Gavellovi režiji. Tudi tokrat jo je pripravil prof. Šest, in sicer v deloma novi zasedbi: Orsino — Drenovec, Sebastijan — Nakerst, Antonio — Vl. Skrbineš, kapitan — Kovič, Valentin — Bittenc, Curio — Košuta, Tobija — Peček, Bledica — Jan, Malvolio — Gregorin, Fabijan — Gorinsk, norec — Sever, Olivija — Šaričeva, Viola — Razbergerjeva, Marija — Svetelova, kapucin — Lipah, vodja bricev — Verdonik, Olivin sluga — Raztresen, Sebastijano — ing. Franz.

V pestri vrsti del, ki jih bo dala Drama v letošnji sezoni in ki predstavljajo najrazličnejše vrste dramatske literature, od klaskov, katerih dela imajo večnostno človeško potozo, preko sodobnih, aktualnih in takih z polpretekla dobe, ki zanimajo zaradi paralel ali nasprotij z današnjim življenjem, pa do fantastičnih in zgolj zabavnih, spada »Kar hočete« na svoji vsebini v zabavno vrsto klasične komedije.

Tako bomo imeli že kol v začetku sezone na odr tri povsem različna dela: Cankarjevo »Jakoba Rudo«, zrcalo naše pešbe, Shakespeare »Kar hočete«, renesančno scherzo, in milo Bud

Vsem delodajalcem

Zavod za socialno zavarovanje Ljubljanske pokrajine v Ljubljani obvešča delodajalce, da se z uvedbo XI. in XII. mesečnega razreda izpreminjajo zneski, ki jih smejo delodajalci odtegniti od delavčevih plač. Ti dovoljeni odbitki znašajo za:

delovni dan	Po tabeli A		Po tabeli B	
	skupno za zavarov. za starost, onemoglost in smrt	XI. m. r.	skupno za zavarov. za starost, onemoglost in smrt	XI. m. r.
1	3.50	4.20	2.70	3.20
2	7.00	8.40	5.40	6.50
3	10.50	12.70	8.10	9.70
4	14.00	16.90	10.80	12.90
5	17.50	21.10	13.50	16.20
6	21.00	25.30	16.20	19.40
7	24.50	29.60	18.90	22.60
8	28.00	33.80	21.60	25.90
9	31.50	38.00	24.30	29.10
10	35.00	42.20	27.00	32.30
11	38.50	46.50	29.70	35.60
12	42.00	50.70	32.40	38.80
13	45.50	54.90	35.10	42.00
14	49.00	59.10	37.80	45.30
15	52.50	63.40	40.50	48.50
16	56.00	67.60	43.20	51.70
17	59.50	71.80	45.90	55.00
18	63.00	76.00	48.60	58.20
19	66.50	80.30	51.30	61.40
20	70.00	84.50	54.00	64.70
21	73.50	88.70	56.70	67.90
22	77.00	92.90	59.40	71.10
23	80.50	97.20	62.10	74.40
24	84.00	101.40	64.80	77.60
25	87.50	105.60	67.50	80.90
26	91.00	109.80	70.20	84.10
27	94.50	114.00	72.90	87.30

Zavod za socialno zavarovanje Ljubljanske pokrajine v Ljubljani

SPORT

Podrobnosti o uspehu

Hermesove enajstorice

na igrišču v Beljaku

K večeršnjemu kratkemu prvemu obvestilu o gostovanju ljubljanske Hermese so nam spremljevalci enajstorice dali o tej uspehi priveditvi še naslednje podrobne podatke:

Hermes je gostoval v Beljaku ojačen s štirinajstimi igralci. Enajstorica je zaigrala jako poletno in srčno ter je zaslužila najmanj neodločen rezultat črne ne morda zmago. Bila je nasprotniku premočnejša v točnejšem podajanju startu in hitrosti, ki je tokrat bila največja odlika hermeškega moštva.

Sodniku Finku iz Beljaka (načelnik moštva) sta se predstavili enajstorici v naslednjih sestavih:

Villacher SV: Vetiogno—Ulbing Mayer—Pelech, Napcun, Tengs—Melchior, Petz, Friessner, Bock in Callmayer.

Hermes: Oblak—Aljančič Ernest, Nagode Slavko—Franzot, Januš, Košenina, Nagode Drago, Brodnik, Kumar, Rogel in Šibenik.

Hermes je takoj pričel z ostrim napadom na vrata, ki pa se je končal s strelom iz kota — brez koristi. Toda že v 10. minuti izrazi spretni Šibenik majhno pogrešno branilca, ki mu uide in s krasnim neubranljivim strelom povede svoje moštvo v vodstvo 1:0. Igra je zelo živahna, situacije pred golom se menja v iz bliskovito naglo. Že v 17. minuti uspe Beljaku, da po Priesnerju izrazi Kmalu za tem, v 21. minuti, pa spravi Petz s krasno plasiranim ostrim strelom Beljačane v vodstvo 2:1. V protinapadu v 23. min. pa uspe Nagode, da po Šibenikovem centru s silnim strelom premaga vratarja in izravna — 2:2 (najboljši gol dneva); v 38. min. pa je zopet Petz na mestu in spet je Beljak v vodstvu s 3:2. Do odmore se to stanje ne spremeni več.

Po odmoru Beljačani pritisejo z vso silo. Hermes se takoj ne znajde, posebno kriska vrsta ni točna in ne oddaja žog ostalim igralcem, temveč vedno natanostno svojemu nasprotniku in prav zato Beljačanom uspe, da zabijejo v bližnjih 5 minutah kar dva gola; stanje je že 5:2 za Beljak. Strelca teh strel, ki so bili neubranljivi, sta bila Bock in Callmayer. Situacija se je zdelo za Hermes že skoraj brezupna. Razlika 2:5 je pač previsoka, da bi jo bilo mogoče izravnati na tujem igrišču. Toda Hermes je po enakomerni prerojeni! Zaigralo je tako silnim članom in voljo, da premagujejo vse ovire in kar naprej prodirajo do nasprotnikovega gola. Vse nasprotnikove napade moistrovsko odbija izvrstni Aljančič, ki je daleko najboljši mož na polju. Brodnik, ki je tokrat izredno marljiv, se sam prebije skozi obrambo ter iz bližnje pogodbe v mrežo ter zniža na 5:3. Hermesani napadajo še dalje z vsemi silami, tempo je vprav pekleniški. Nagode Drago uide na krilo sicer odločnemu branilcu in smukne ma škakalo Mayerju, ki ga dobro pozna s Planice in drugih zimsko-sportnih torišč, ter zniža stanje na 5:4. Občinstvo je skrajno vznemirjeno in že ploska gostom, ki igrajo iz izredno poštenosti. Toda Hermes obrabi pobo v rokah. Brodniku uspe, da izkoristi majhno napako obrambe ter iz bližnje neubranljivo zabije peti gol ter doseže izenačenje. Viharno odobravanje ljubljanske kolonije spremlja ta zgoditke. Tekma je dosegla vrhunec: Hermes je od 2:5 dosegel neverjetno: 5:5. Tega niso Beljačani pričakovali. Na igrišču je zdaj popoln mir, ko prične Beljak s početnim

udarcom. Nato pa zori ob napadu beljaška publika, ob napadu Hermesa pa ljubljanska kolonija, ki bodri svoje rojake, da bi morda le dosegli zmago. Toda čas za zmago je bil prekratak. 90 minut je poteklo in sodnik je odpišal — srečanje je končalo 5:5, kar je gotovo za Hermesa velik uspeh.

V hermeškem moštvi je bil najboljši Aljančič, ki je zaigral v velikem stilu. Izvrstno je bil dalje vratar Oblak in napadača Brodnik in Šibenik. Ostali so bili vsi dobri — Januš in Košenina šibkejša kot po navadi. V moštvi Beljaka je izredno ugajal branilec Mayer, desno kralj Melchor in desna zveza Petz kakor tudi srednji krilec Napcun. Občinstvo je bilo z igrar gostov zelo zadovoljno; posebno so vsi hvalili poštenost in izredno voljo ter hitrost in dober start.

Pred pričetkom igre je pozdravil goste iz Ljubljane zastopnik beljaškega nadzornika dr. Strolci, ki je v kratkih besedah izrazil svoje zadovoljstvo in veselje, da lahko pozdravi sportne goste, ki bodo beljaškimi sportnikom dragi gostje. Nato je vodja nogometne zveze za Korosko Addison izrekel dobrodošlico gostom ter zrazil željo, da bo tekma potekala v splošno zadovoljstvo in lepega sportu. Predsednik Villacher SV g. Wulz je pozdravil Hermesane ter izrazil željo, da bi prišlo še do številnejših srečanj med beljaškimi in ljubljanskimi sportniki. V imenu Hermesa se je zahvalil sm. tajnik kluba g. Andoljšek za gostoljubni sprejem ter zagotovil, da bodo Hermesani zmerom radi v gosteh pri sportnikih iz Beljaka ter izrazil željo, da bi tudi Hermes čimprej lahko pozdravil tudi Beljačane v belj Ljubljani.

Kakor je dogovorjeno, bodo prvi gostje iz Koroske nastopili v Ljubljani v nedeljo, dne 15. t. m., in sicer nogometna enajstorica KACA iz Celovca, da vrne nedavni obisk Hermesov v koroski prestolnici.

Iz Hrvatske

Teden Hrvatskega Rdečega križa. Osrednji odbor Hrvatskega Rdečega križa v Zagrebu je po dovoljenju vlade odredil, da je ves ta teden, od 3. do 9. oktobra, v Nezavisni državi Hrvatski posvečen Rdečemu križu. V tem tednu se ne smejo nabirati prispevki za nobeno drugo vrsto kakor za Rdeči križ. Čisti dobiček vseh prireditvev v teh dneh gre v korist Rdečega križa. Osrednji odbor je izdal na ves hrvatski narod apel, naj ga podpre s prostovoljnimi prispevki ter mu na ta način olajša njegovo delo v sedanjih težkih časih, ko Rdeči križ očetovsko skrbi zlasti tudi za veliko število osirotele dece. Hrvatski Rdeči križ apelira tudi na vse rodoljubne Hrvate v Ljubljani in na druge dobrosrčne ljudi, da podpre njegovo humano akcijo. Prostovoljne človekoljubne prispevke mu lahko pošiljajo preko hrvatskega konzulata v Ljubljani.

Sarajevski nadškof dr. Ivan Šarić, za zagrebški metropolitom najvišji cerkveni dostojanstvenik v Nezavisni Državi Hrvatski, je nedavno proslavil 50. letnico svojega mašniškega posvečenja. Ob tem jubileju mu je postal brzojavno čestitko tudi Polglavnik dr. Ante Pavelić.

Smrt muslimanskega znanstvenika. V najboljši možni dobi je umrl v Sarajevu profesor tamošnje Visoke islamske šole znan islamski teološki pisec in orientalist Hadži Mehmed Handžić. V muslimanskem svetu je veljal za enega najbolj ugodnih verskih učenjakov. Napisal je preko 300 razprav o islamskih in orientalističnih vprašanjih. V širši javnosti so znane zlasti

njegove študije »Bogumili v Bosni in Hercegovini«, »Poreklo bosansko-hercegovskih muslimanov«, »Položaj žene v islamu« itd. Organizacija hrvatskih likovnih umetnikov. V Zagrebu je bilo osnovano »Društvo hrvatskih likovnih umetnikov«. Ustanovni skupščini je predsedoval slikar Ante Kuman. V prvi odbor so bili izvoljeni poleg drugih Franjo Kršinić, Ante Mezdžić, Zdenka Sertić, Vladimir Bečić, Ante Kuman in Josip Horvat Medjimurac.

Jubilej hrvatskega skladatelja. V zagrebški stolnici je bil v proslavo 70. letnice rojstva prof. Franja Dugana, znanega hrvatskega skladatelja in glasbenega pedagoga spominski koncert, na katerem je znani glasbenik in Duganov učenec Mladen Stahulja na orgle proslavil najboljše orgelske skladbe svojega učitelja.

Iz sodne kronike

18.000 lir vreden elektromotor je ukradel

Posestnik J. L. je v noči na 18. avgusta na Brezovici ukradel ročni voziček in elektromotor, vreden 18.000 lir, last posestnika Janeza Urbančiča. Demontiral ga je ponoči na podu Urbančičevega gospodarskega poslopja, ga spravil na tla, ogrode pa odvrnil. Motor je naložil na voziček in ga pokril s travo. Odpeljal ga je v Ljubljano. Na mitnici je voziček pregledal mitničar, ki je opazil pod travo motor, vendar se dalje ni brigal zanj, ker je mislil, da je last J. L., in ga je legitimiral.

Tat je odpeljal motor nato na bratov dom in ga tam skrival v neko jamo, ki jo je pokril z deskami in zemljo. Oškodovanec posestnik je po brezsuspešnih prvih poizvedbah obliavljal v časopisju oglas, v katerem je obljubil 3000 lir nagrade tistemu, ki mu pomaga izslediti storilca. Oglas je prebral tudi mitničar, ki se je spomnil posestnika J. L. in njegovega s travo pokritega motorja. Svoje znanje je poročil policiji, ki je takoj poslala na delo dva detektiva. Ze po kratkem poizvedovanju so našli skriti motor in storilca, ki so ga aetrali. Oškodovanec posestnik jim je zaplaval nagrado, tat pa je romal v sodne zapore.

V preiskavi in na razpravi je J. L. hotel priznat. Zagovarjal se je, da si je tatvo pomagal iz stiske ker je bil tudi njemu nedavno ukraden motor. Taka samolastna pomoč na škodo drugega seveda ni dovoljena. Sodnik je spoznal J. L. za krivega po obtožnici in ga je obsozil, ker se ni bil kaznovan. Na 10 mesecev strogega zapore n 1 leto izgube častnih pravic. J. L. je kazen sprejel.

Obsojen kolesarski tat

Številne kolesarske tatvine v zadnjem času kažejo, da so se lotili kraje koles profesionalni tatovi. A. P., ki je moral v soboto zagon varjati zaradi kraje kolesa, pa gotovo ne spada med nje, saj je izvršil tatvino bolj iz mladostne nepremišljenosti in slučajne priložnosti kakor pa iz želje okoristiti se in z delomrznosti.

A. P. je bil do tatvine v službi pri nekem podjetju kot pripravnik. Pri istem podjetju službuje še mnogo drugih možkih, ki se mnogi med njimi redno vozijo s kolesom. Ko se mudijo v uradu, puščajo kolesa na nadzorovalnem dvorišču nezaklenjena. Tako se zgodi, da si tu pa tam kdo v nujni potrebi izposodi tovarišvo kolo, pa ga kasneje vrne. Tako je mislil tudi oškodovanec F. S., da si je 30. avgusta popoldne izposodil njegovo 8000 lir vredno kolo znamke »Bianchi«, ko ga ni našel na dvorišču, kak tovariš. Toda ko kolesa do 18. ure ni bilo nazaj, je začel sumiti, da mu je bilo ukraden. Čez dober teden je zagledal svoje kolo pred neke stražnice in zvedel tudi za tatvo. Kolo pa je poklical na odgovor, je ta zanikal, da bi ga ukradel. Trdil je, da ga je kupil od nekoga moškega, ki je odpotoval iz Ljubljane. Kolo ni imelo več evidenčne številke.

Na policiji je A. P. priznal tatvino. Na razpravi je skušal svojo krivdo omiliti in se je zagovarjal, da si je kolo le izposodil in da ga je hotel kasneje vrniti. »Spomnil se je, da je bil hotel voziti s svojim dekletom na krajše izlete. Sodnik pa mu ni dal vere in ga je obsozil po obtožnici. Na 10 mesecev strogega zapore in na izgubo častnih pravic za dobo enega leta. Kazen je sprejel.

Opozorilo

Kljub vsem opozorilom in kljub žalostnim primerom v naši neposredni bližini se opaža v Ljubljani, da prebivalstvo ne polaga nobene važnosti na navodila, kako se mora ravnati ob letalskem alarmu.

Ljudje ostajajo nemoteno po stanovanjih in drugih lokalih in mnogo jih je še danes, ki se niso uredili svojega hišnega zakonika. Uprava policije ponovno opozarja, da so hišni starešine oziroma njihovi namestniki osebno odgovorni, da grede vsi hišni stanovalci takoj ob znaku za alarm v zaklonišče. Zato bodo policijski organi vršili občasno kontrolo.

Hišni stanovalci so dolžni podvreči se vsem navodilom hišnih starešin odnosno njihovim namestnikom.

Protiv krivcem se bo najstrožje postopalo.

Veliko stavbno podjetje

sprejme takoj večje število minerjev, tesarjev, zidarjev, betonerjev, pomožnih delavcev itd. — Visoka plača, stanovanje in zelo dobra hrana brezplačno. Javite se takoj pri Gradbenem podjetju dipl. ing. RIESER, Ljubljana, Tavčarjeva ulica 2-I. nadstropje med 8. in 12. ter med 2. in 6. uro.

Mali oglasi

Službe iske

ABSOLVENTKA trga akademije isče zaposlitve. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Primeri«. 26076-1

TKALEC vajen tianja na raznih strojih in snovanja, isče zaposlitve. Naslov v ogl. odd. Jutra. 26070-1

VOVOA dopolna situirana na brez stanovanja, bi šla kot dobra gospodinja k osamljenemu, starejšemu gospodu. Ponudbe na ogl. odd. Jutra, pod »Pomoči«. 26062-1

Službe dobi POSTREZNIČNO od 7. do 3. ure, s hrano in dobro plačo, takoj sprejem. Event. kline, brez hrane. Naslov v ogl. odd. Jutra. 25994-19

NATAKARICO sprejme gostilna. Can. karjavo nabreže 15. 25984-1a

POSTREZNIČNO pridno, isče mala družina, na treh oseb v sredini mesta. Plača in hrana dobra. Naslov v ogl. odd. Jutra. 26045-1a

POSTENO ZENSKO sprejem v službo kot gospodinjko pomočnico. 4 članski družini, pri dobri plači in dobri hrani. Naslov v ogl. odd. Jutra. 26035-1a

MLADO DEKLE sprejme k otokom sano začasno, čez dan. — Dobra, plača in hrana. Demšar, Znojak 3. 26050-1a

POSTREZNIČNO pošteno in čisto, parkirno tedenko isčem v bližini tobačne tovarne. Naslov v ogl. odd. Jutra. 26039-1a

TKALCO in snovalko sprejemem v Ljubljani. Plača, dobra. Naslov v ogl. odd. Jutra. 26037-1a

SLUŽNIČNO z dobro plačo in hrano sprejme takoj gostilna. Naslov v ogl. odd. Jutra. 26031-1a

TEKACA 15 do 18 letnega sprejme trdnika. Sirk. Ljubljana Podmliščakova ul. 11. 26074-1a

Zastavek KATERA mi sprede 2 kg predvaja. Plačam v denarju ali s protivrednostjo. Naslov pustiti v ogl. odd. Jutra pod »čimprej«. 26068-3

Prodajam GOZDARJE ST. 39 dobro ohranjeno, proda Koroske, Bezenškova 34-I. 26058-6

Prodajam 1 par novih, visokih možkih čevljev št. 44 iz 42. Igriška ul. 6. dvorišče levo 26055-6

CRNO BARVO posebno, najprimernejšo za črne cementne izdelke, ok 1000 kg. prodam najugodnejšemu po nudniku. Poizve se v tehnični pisarni. Stom. škova ulica 19. 26032-6

DAMSKI PLAŠČ balonska svila, skoro nov prodam. Naslov v oglasnem odd. Jutra. 26056-6

MOŠKO KOLO potrebno malega popravila, ugodno prodam. — Naslov v ogl. odd. Jutra. 26054-6

NOVO JOPO angora, prodam. Naslov v ogl. odd. Jutra. 26068-6

BLAGO ZA ZAVESE švicarski »markizeta« 2.20 m širok, krem barve, — prodam. Naslov v oglasnem odd. Jutra. 26084-6

ZENITH možko, krom. prodam. Naslov v ogl. odd. Jutra. 26085-6

ZENSKO ČEVLJE rjav, semš. z visoko peto št. 39 in dekleške rjave z nisko peto št. 37. Že rabljene, prodam. Ogljed od 17. do 19. ure. Naslov v ogl. odd. Jutra. 26086-6

DAMSKO JOPICO k. z. kuhinjsko problem. Primerna tudi za predelavo v otroški kožušček. Naslov v ogl. odd. Jutra. 26078-6

POLGOZDARJE skoraj nove, št. 38 in ga. loše, prodam. Naslov v ogl. odd. Jutra. 26075-6

BLAGO za damski plašč s podlogo in blago za moške srajce, črtašo, prodam. Naslov v ogl. odd. Jutra. 26071-6

PEPITA BLAGO živo, voljeno za zimsko obleko, prodam. Naslov v ogl. odd. Jutra. 26072-6

SPORTNO BLAGO za dvorne pumparice — prodam. Naslov v oglasnem odd. Jutra. 26073-6

OBLEKO popolnoma novo, za srednje postavo, prodam. Florjanska ul. 7-I. 26061-6

ALI ste poravnali naročnino?

lahko spodobno pokopali. O vrvi je pač nerodno razpravljati.

»Pa so le razpravljali o nji — še preveč!«

»Torej vendar poznaš historijo. Je pač vse močno prizadela. Mati je, kolikor pomnim, kmalu za možem od žalosti umrla.«

»Ze nekaj tednov potem.«

»Take? Ubogi dekleti. Hudo sta morali trpeti.«

»Menda. Zaničevanja vsega mesta ni lahko prenašati. Z rednimi izjemami se je bilo vse odvrnilo od njiju. Pravijo, da je bila Roza tik pred zaroko. Tudi to se je razbilo in sesulo, ko je prišla nesreča.«

»Da-a!« je rekel Tomaž Malten in ravno dušno skomignil z rameni: »Kdo bi se pa vezal z rodbino, ki ji je oče zabredel v ponemurbe in nazadnje v samomor. Ko bi človek le vedel, čemu je stari jemal denar. Skrbil vendar niso imeli. Premoženje je tudi bilo. In on, tat preprost in skromen mož, ki so ga vsi čislali in spoštovali, kam, za Boga, je vtikal denarje?«

»Vobče jih ni bil vzel — Besede so bile kratke in hladne.«

»Ni jih bil vzel?« Malten je postavil kozarec, ki ga je pravkar hotel ponesti k ustom, najraj na mizo. Zdrnil se je. »In — tista reč z vrtyo?«

»Vrv ni bila vrv, in tolikanj opravišana kap je bila prava kap; začela ga je od strahu in groze, ko je odkril primanjkljaj in potvorbe v knjigah.«

»Tak kako pa to? Kdo je torej bil? Saj so trdili, da je stvar jasna kakor beli dan, vse mesto je bilo polno hrupa zastran tega.«

»Vsa mesta so časih polna reči, ki so baje jasne kakor beli dan, kasneje pa se izkažejo kot velike zmote.«

»Ko sem se odpeljal z Nizozemskega na Švedsko, je bila preiskava o tej stvari vsakako končana.«

»Ob tem bi bilo nemara tudi ostalo. Pogumno dekle pa je doseglo, da so jo spet obnovili.«

»Pogumno dekle? To je mogla biti samo Roza. Kaj je storila?«

»Nekaj, kar vsem drugim ni prišlo na misel. Tega mogoče ni storil,« je rekla, ko je zahrnel veliki škandal. Revščina in stiska jo je obdajala, premoženje je bilo zasaženo. Prodala je svoj lišp in s tem poslala sestro v neki zavod v Halberstadu, sama pa se je jela učiti střežbe bolnikov in nege otrok.«

»To je bilo zanjo kakor nalašč. Střežba bolnikov še izza materinih dni in tudi sicer; zmerom je imela okrog sebe trumo otročadi, ki jim je brisala smrkačne noske. Otroci so naša prihodnost, je poudarjala že takrat.«

»Ne, čeprav ne baš s temi besedami, pa vsaj z dejansko pomočjo.«

D. Goebeler:

Sestri in »on«

Roman

Kaj ga je grabilo? Heinz Jordan ga je začuden gledal. Skoraj takisto je bilo, kakor da bi se opravičeval — zakaj le? »Da, časih mahoma tako nanese,« je nato pritrtil. »Si bil kasneje kdaj spet doma?«

»Ne, ni bilo mogoče. Mati je umrla takoj potem, in drugega me ni nič priklepalot — Nič!« je ponovil. »Tisti čas sem dobil povabilo na Švedsko. Stric mi je bil prišel delo pri neki veliki vodni napravi, in pozneje sem moral na Finsko — tamkajšnji posej je bil še posebno težak. O tej stvari sem poročal našemu domačemu lističu. Ali nisi takrat čital?«

»Nedoločno se spominjam. Nekdo mi je pravil o tem. Za naše malomeščane si bil postal nekakšen pustolovec.«

»Zelo laskavo.« Tomaž Malten se je spekljivo zasmejal.

Saj to sem hotel, je sam pri sebi pomislil Heinz Jordan, na glas pa je vprašal: »In zdaj pojdiš v Nemčijo in ostaneš tam?«

»Morebiti! Videti bomo. Nemestive sem, a seveda bi morelo biti kaj pomembnega. Z malenkostmi se ne ukvarjam.« Glas mu je bil skoraj bahav.

»Najprej seveda zaviješ v Quedlinburg?« je menil Heinz Jordan.

»Ne, nič me ne vleče. Zive duše več ne poznam. Ti si se menda tudi že zdavnaj odtrgal — ali ti mar stariši še žive?«

»Ne, oba sta zdavnaj mrtva. Oče je umrl zadnji, osemdeset in nekaj mu jih je bilo. Vendar človek se zmerom rad časih pogleda v to ljubo gnezdece in postopa po vijugastih ulicah ali pa gre na Stari grad in čez Ptčnico.«

»Kjer ni dobri kralj Henrik gotovo nikoli nobenega ptčja ušel.«

»Nič ne de. Tudi bajke imajo svoje življenje,« je rekel Heinz Jordan.

»Tvoj stari konjček! Si mar še vedno tak, da laziš po vseh kotih in iščeš istorijo?«

»Se vedno, saj prav zato sem prišel tu gor. Kodanji ima zgodovino!«

»To ti je gostija za našega kralja Henrika!« Tomaž Malten se je bučno zasmejal. »Ali te niso takrat tako imenovali, našemu staremu kralju v spomin?«

»Da,« je Heinz Jordan počasi in zategnjeno pritrtil. »Roza Fabriciusova me je časih tako klicala.«

Čuden molk